

# Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska do 2030 roku

---



## Załącznik nr 1. DIAGNOZA SPOŁECZNO-PRZESTRZENNO- GOSPODARCZA GMINY KUŹNIA RACIBORSKA

---

Kuźnia Raciborska, 2023

## Spis treści

### Spis treści

Część 1. Diagnoza sytuacji społecznej.....	4
1. Struktura demograficzna.....	4
2. Bezpieczeństwo publiczne.....	6
3. Oświata i edukacja.....	8
3.1. Szkoły.....	9
3.2. Przedszkola.....	10
4. Kultura i Sport.....	11
5. Opieka Zdrowotna.....	12
6. Pomoc Społeczna.....	14
7. Organizacje pozarządowe i inicjatywy lokalne.....	15
Część 2. Diagnoza sytuacji gospodarczej.....	17
1. Struktura sektorowa lokalnej gospodarki.....	17
2. Przedsiębiorczość.....	20
3. Rynek pracy.....	22
4. Rolnictwo.....	23
5. Finanse Samorządowe.....	24
5.1. Wydatki budżetowe.....	25
5.2. Dochody budżetowe.....	26
6. Turystyka i rekreacja.....	27
6.1. Zabytki.....	28
6.2. Szlaki turystyczne i rowerowe.....	29
Część 3. Diagnoza sytuacji przestrzennej.....	30
1. Charakterystyka przestrzenno-środowiskowa.....	30
1.1. Jednostki pomocnicze gminy.....	31
1.2. Uwarunkowania środowiskowe.....	32
1.3. Zagrożenie powodziowe.....	33

2.	Infrastruktura transportowa i komunikacyjna .....	34
3.	Infrastruktura energetyczna .....	35
4.	Infrastruktura gazowa .....	36
5.	Infrastruktura ciepłownicza.....	36
6.	Ochrona jakości powietrza i OZE .....	37
7.	Gospodarka odpadami.....	38
7.1.	Recykling .....	40
8.	Gospodarka ściekowa.....	41
9.	Infrastruktura wodociągowa .....	42
10.	Zasoby mieszkaniowe oraz grunty .....	44
10.1.	Grunty .....	44
10.2.	Zabudowa mieszkaniowa .....	44
10.3.	Struktura własnościowa mieszkań.....	46
10.4.	Zasoby komunalne .....	46
11.	Walory przyrodnicze .....	47

# Część 1. Diagnoza sytuacji społecznej

## 1. Struktura demograficzna

Zgodnie z danymi GUS z 2022 r., gminę Kuźnia Raciborska zamieszkuje 10 893 osób. W gminie obserwowany jest spadek ogólnej liczby ludności – od 2016 roku do 2021 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 9,6%. Średnia gęstość zaludnienia na 1 km<sup>2</sup> zmalała z 94 do 85, a więc jest poniżej średniej krajowej – gęstość zaludnienia w Polsce wynosi 122 osoby na 1 km<sup>2</sup>. W 2022 roku obserwuje się wzrost ogólnej liczby mieszkańców.

*Dane dot. ludności gminy Kuźnia Raciborska w latach 2015-2020*

Wybrane dane statystyczne dla gminy Kuźnia Raciborska	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców ogółem	11 889	11 894	11 883	11 768	10 829	10 763	10 893
Gęstość zaludnienia na 1km <sup>2</sup>	94	94	94	93	86	85	b.d.

*Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS i danych z Urzędu Stanu Cywilnego*

Według Programu Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2022-2030, gmina Kuźnia Raciborska jest jedną z miejscowości, w której stosunkowo liczba mieszkańców zmniejszyła się najbardziej w latach 2016-2020 na terenie całego powiatu.

Na przestrzeni lat obserwuje się przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn – w 2022 roku liczba kobiet była o 4% wyższa. W całym powiecie raciborskim kobiet jest o niemal 9% więcej niż mężczyzn, więc na tle tych danych w gminie Kuźnia Raciborska podział na płeć jest niemal równy (GUS).

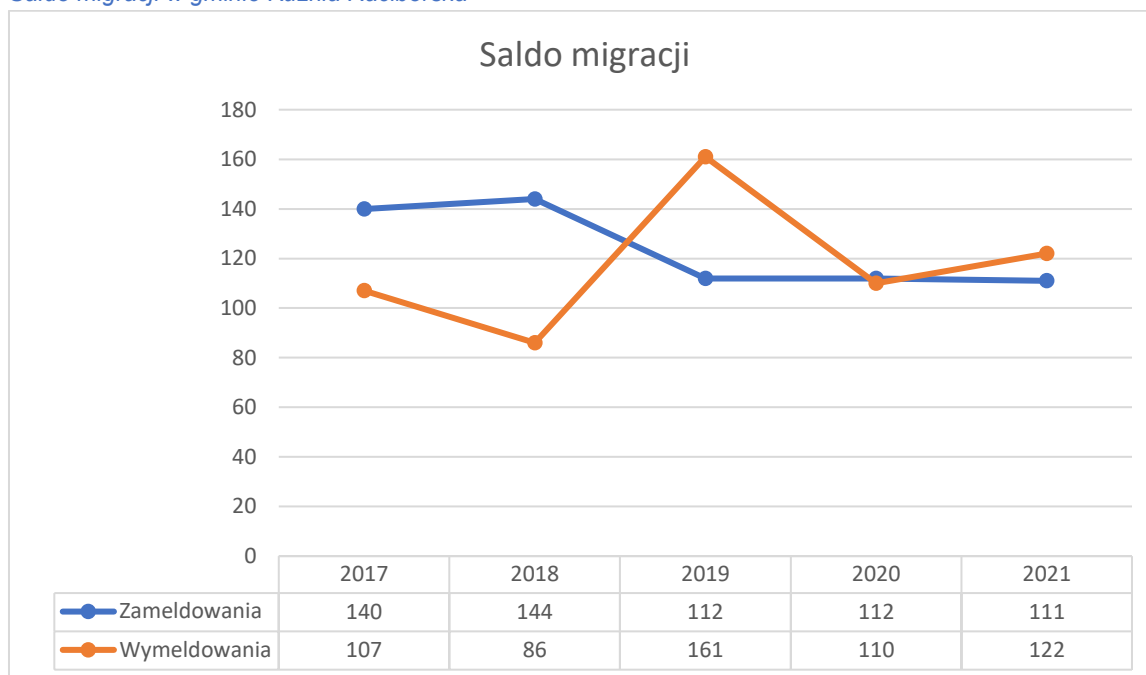
*Liczba mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska z podziałem na płeć*

Liczba mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska z podziałem na płeć	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mężczyzn	5 890	5 883	5 862	5 794	5 354	5 353	5 333
Liczba kobiet	5 999	6 011	6 021	5 974	5 475	5 410	5 560

*Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS i danych z Urzędu Stanu Cywilnego*

W gminie Kuźnia Raciborska nie odnotowuje się znacznego przyrostu nowych mieszkańców. Na poniższym wykresie można zaobserwować, iż wskaźnik wymeldowań jest wyższy od wskaźnika zameldowań:

### Saldo migracji w gminie Kuźnia Raciborska



Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS

Gmina Kuźnia Raciborska to jedna z miejscowości na terenie powiatu raciborskiego, w której obserwuje się najwięcej osiedleń, ale też największą ilość wymeldowań. W ostatecznym rozrachunku wskaźnik migracji jest niekorzystny – saldo migracji wewnętrznych w 2021 roku wyniosło - 14 osób. Oznacza to, że powinno się przykładać starania w celu ograniczenia liczby wymeldowań, m.in. poprzez odpowiednie działania inwestycyjne, poprawiające jakość i komfort życia mieszkańców.

Analizując poniższą tabelę, można zauważyć, że liczba zgonów w gminie w ostatnich latach wykazuje tendencję rosnącą. Przekłada się to w stosunku do liczby urodzeń na ujemny przyrost naturalny, który w 2021 wyniósł -7,51:

### Przyrost naturalny w gminie Kuźnia Raciborska

Przyrost naturalny w gminie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe na 1000 ludności	7,64	9,16	6,82	8,35	7,69	6,68
Zgony na 1000 ludności	9,32	9,58	11,70	11,73	17,31	14,37
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,68	-0,42	-4,88	-3,38	-9,62	-7,51

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS

W powiecie raciborskim przyrost naturalny w tym samym roku wyniósł -6,59, a w województwie śląskim -7,02. Dane wskazują, że te obszary także cechuje coraz mniejszy przyrost naturalny. W roku 2020 i 2021 zarówno w powiecie, jak i województwie śląskim zauważono znaczący wzrost skokowy liczby zgonów – na podstawie tych danych można wnioskować, że podwyższona umieralność w porównaniu do liczby urodzeń w gminie Kuźnia Raciborska najprawdopodobniej nie wynika z uwarunkowań lokalnych, a z dużej śmiertelności wywołanej pandemią choroby wirusowej SARS-CoV-2 zaobserwowanej w całym kraju.

W strukturze ludności wieku można zauważyć systematyczny spadek liczebności w grupie osób w wieku produkcyjnym. Szacuje się, iż tendencja spadkowa może się utrzymać na tym

poziomie ze względu na spadek w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym. Będzie to miało również bezpośredni wpływ na spadek liczebności grupy osób w wieku poprodukcyjnym w najbliższych latach, ponieważ coraz mniej osób z grupy w wieku produkcyjnym zasili tę grupę.

#### Struktura ludności według wieku

Struktura ludności według wieku	2016	2017	2018	2019	2020	2021
W wieku przedprodukcyjnym: 14 lat i mniej	1 491	1 506	1 524	1 498	1 486	1 464
W wieku produkcyjnym: 15-64 lata	8 131	8 038	7 951	7 815	7 717	7 617
W wieku poprodukcyjnym	2 267	2 350	2 408	2 455	2 438	2 489

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS

Sytuacja w strukturze ludności wg. wieku wciąż jest w gminie korzystna w porównaniu do innych obszarów terytorialnych. W Polsce w 2021 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 59,1% ogółu mieszkańców, natomiast w gminie – 65,8%. Wynik ten jest większy nawet w stosunku do danych z powiatu, w którym osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 61,2% wszystkich mieszkańców (GUS).

Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły natomiast w 2021 roku w Polsce 18,2% ogółu mieszkańców, a w powiecie raciborskim – 16,1%. Dla gminy Kuźnia Raciborska wartość ta wynosi 12,6%, jest to więc mniejszy odsetek w stosunku do obu obszarów.

## 2. Bezpieczeństwo publiczne

Kluczowymi podmiotami prowadzącymi działalność z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Kuźnia Raciborska są policja, straż pożarna, pogotowie oraz jednostki administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Podmiotem realizującym zadania z zakresu ochrony obywateli oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest policja.

Terytorialnie gmina podlega pod Komisariat Policji w Kuźni Raciborskiej, zlokalizowany przy ulicy Powstańców 7, który z kolei podlega pod Komendę Powiatową Policji w Raciborzu.

W ciągu ostatnich 5 lat (2018-2022) na terenie gminy Kuźnia Raciborska odnotowano 1025 wykroczeń, z czego 433 zakończyły się wykryciem i skazaniem sprawcy, a 304 przekazano do prowadzenia innym organom. W statystykach nie ujęto wykroczeń zakończonych przyznaniem mandatu karnego ze względu na niemożność przeliczenia ich wszystkich.

Dla poszczególnych lat statystyka przestępstw prezentuje się następująco:

### Liczba przestępstw w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2022



Źródło: dane z Komisariatu Policji w Kuźni Raciborskiej.

W tym samym okresie nie wykryto sprawców 278 wykroczeń. Statystyka wykrywalności przestępstw prezentuje się następująco:

### Wykrywalność przestępstw w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2022



Źródło: dane z Komisariatu Policji w Kuźni Raciborskiej.

Bezpieczeństwo z zakresu ratownictwa i ochrony ludności na terenie gminy zapewnia również 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

- OSP Kuźnia Raciborska,
- OSP Ruda Kozielska,
- OSP Budziska,
- OSP Rudy,
- OSP Turze,
- OSP Jankowice,
- OSP Siedliska
- OSP Ruda.

W tym 5 OSP jest włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego (KSRG) - są to OSP Kuźnia Raciborska, Jankowice, Ruda Kozielska, Rudy i Siedliska.

Jednostki OSP skupiają w swoich szeregach ok. 200 strażaków-ratowników uprawnionych do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych. W jednostkach funkcjonują również Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze MDP, skupiające wokół siebie młodzież z terenu gminy, które systematycznie szkolą się i ćwiczą, jak nieść pomoc drugiemu człowiekowi. Jednostki dysponują łącznie 16 samochodami ratowniczo-gaśniczymi, 3 łodziami oraz około 100 szt. różnego rodzaju sprzętu silnikowego (pompy, agregaty, piły, urządzenia hydrauliczne itp.). Jednostki OSP uczestniczą w działaniach ratowniczo-gaśniczych przy takich zdarzeniach jak pożary, powódzie, huraganowe wiatry, wypadki drogowe, pomoc podczas pandemii COVID-19, kryzysie migracyjnym oraz przy innych zdarzeniach i zagrożeniach miejscowych. Druhny i Druhowie jednostek OSP uczestniczą i pomagają również w organizacji licznych imprezach kulturalno-sportowych organizowanych na terenie całej gminy.

Według danych GUS, w roku 2021 zaistniał zauważalny wzrost liczby zagrożeń miejscowych w stosunku do roku poprzedniego. Nasilenie interwencji dotyczyło głównie miejscowych zagrożeń, tj. ze względu na silne wiatry i problemy na drogach:

[Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018 - 2021](#)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Zagrożenia ogólne, w tym:	174	187	155	222
Pożary	57	38	38	29
Miejscowe zagrożenia	110	138	120	182
Alarmy fałszywe	7	11	8	11

Źródło: opracowane własne na podstawie danych ogólnych GUS

### 3. Oświata i edukacja

Gmina Kuźnia Raciborska jest podzielona na dwa obwody szkolne:

- Obwód szkolny w Kuźni Raciborskiej,
- Obwód szkolny w Rudach.

Obiektami realizującymi zadania z zakresu oświaty na terenie gminy jest 7 placówek łączących w sobie zadania z zakresu wychowania i edukacji szkolnej oraz przedszkolnej:



Pełna nazwa placówki	Adres placówki	Liczba miejsc
Szkoła Podstawowa im. Jana Wawrzynka w Kuźni Raciborskiej	47-420, Kuźnia Raciborska ul. Piaskowa 28	b.d.
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Rudach	47-430, Rudy ul. Rogera 2	b.d.
Przedszkole Nr 1 w Kuźni Raciborskiej z Oddziałem Zamiejscowym w Turzu	47-420, Kuźnia Raciborska ul. Słowackiego 18	125
Przedszkole Nr 2 w Kuźni Raciborskiej	47-420, Kuźnia Raciborska ul. Westerplatte 1	100
Przedszkole w Rudach	47-430, Rudy ul. Raciborska 43	175
Społeczna Szkoła Podstawowa w Budziskach	47-420, Budziska ul. Szkolna 14	b.d.
Społeczne Przedszkole w Budziskach	47-420, Budziska ul. Szkolna 14	25

*Źródło: dane z Urzędu Gminy*

W gminie funkcjonują także dwie placówki niepubliczne:

- Społeczna Szkoła Podstawowa w Budziskach,
- Społeczne Przedszkole w Budziskach.

Powyższe placówki są bezobwodowe, a ich organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Budziska. Utrzymują się one z dotacji przekazywanej im przez gminę Kuźnia Raciborska<sup>1</sup>.

### 3.1. Szkoły

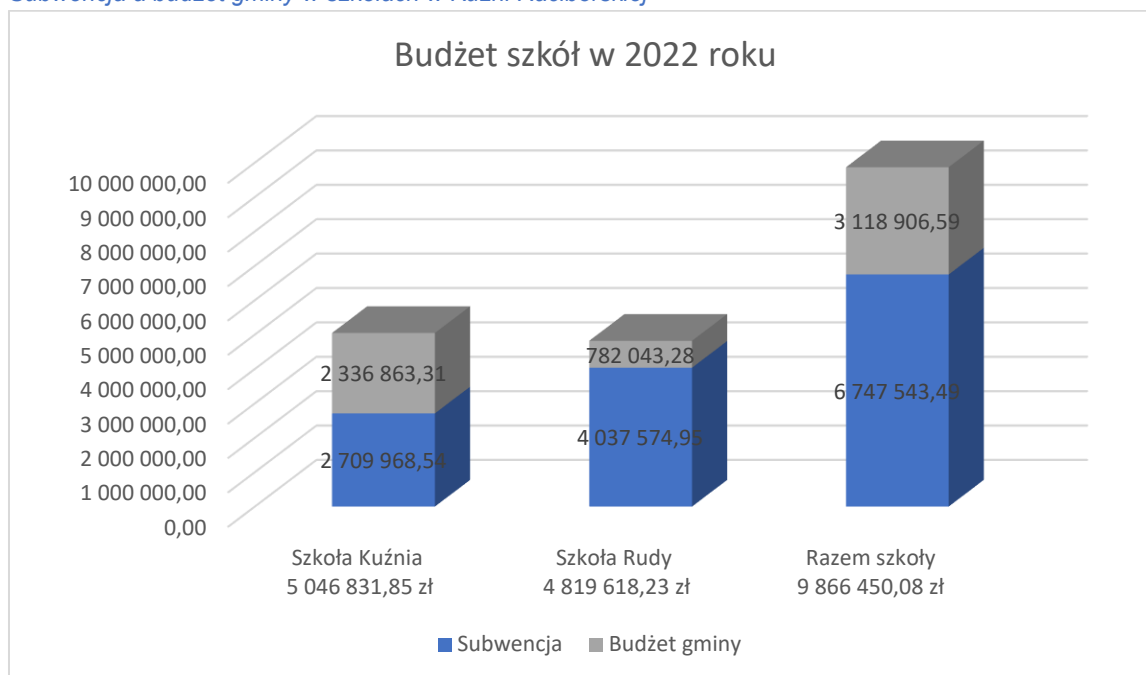
Dzieci zamieszkałe w Mieście Kuźnia Raciborska oraz w sołectwach Ruda, Budziska, Siedliska i Turze uczęszczają do Szkoły Podstawowej im. Jana Wawrzynka w Kuźni Raciborskiej przy ulicy Piaskowej 28. Uczniowie podróżują do szkoły autobusem gminnym Autosan z 42 miejscami siedzącymi. Kierowcę autobusu i opiekunów zatrudnia Urząd Miasta.

Dzieci zamieszkałe w Rudach, Jankowicach i Rudzie Kozielskiej uczęszczają do Szkoły Podstawowej im. Jana III Sobieskiego w Rudach, na ulicy ul. Rogera 2. Uczniów dowozi, wyłonione w konkursie ofert Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Raciborzu<sup>2</sup>.

Na działalność szkół w 2022 roku z budżetu gminy przeznaczono kwotę w wysokości 6 747 543,49 zł. Szkoły otrzymały subwencję w wysokości 3 118 906,59 zł.

<sup>1</sup> Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021

<sup>2</sup> Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021



Źródło: Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021

Gmina aktywnie pozyskuje środki na rozwój szkolnictwa. W roku 2021 między innymi pozyskano dofinansowanie na realizację projektu w szkole podstawowej w Kuźni Raciborskiej pn. „Edukacja na miarę potrzeb – zajęcia wyrównawcze i rozwijające dla uczniów Szkoły Podstawowej im. Jana Wawrzynka w Kuźni Raciborskiej”. W tym samym roku oddano do użytku nowoczesne i dobrze wyposażone pracownie, chemiczną i fizyczną, powstałe w ramach projektu. Uzyskano również dofinansowanie z projektu „Posiłek w szkole i w domu” na doposażenie kuchni i stołówek szkolnych. W szkole podstawowej w Rudach wykonano remont łazienek dla najmłodszych z rezerwy subwencji oświatowej. Z programu „Poznaj Polskę” uzyskano dofinansowanie do wycieczek szkolnych dla uczniów szkół podstawowych. Pozyskano również fundusze z projektu „Laboratorium przyszłości”, polegającego na wyposażeniu pracowni techniczno-informatycznych w szkołach. Cztery placówki z terenu gminy otrzymały także fundusze w ramach „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0” na wyposażenie bibliotek<sup>3</sup>.

### 3.2. Przedszkola

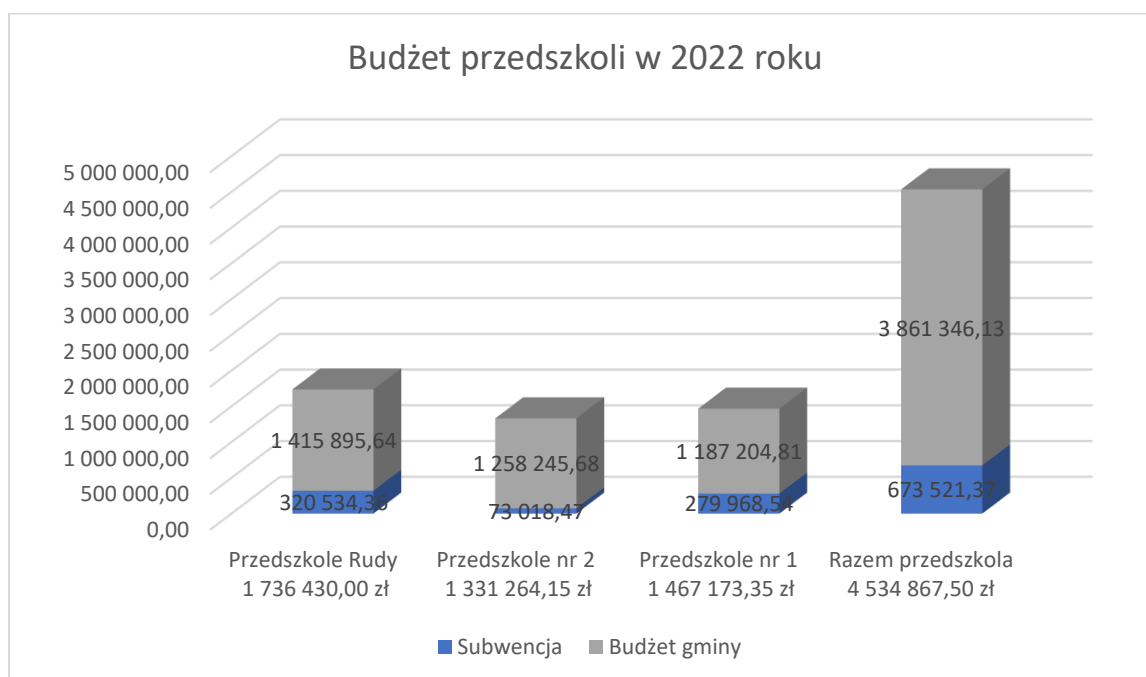
Dzieci zamieszkujące Miasto Kuźnia Raciborska oraz sołectwa Ruda, Budziska, Siedliska i Turze uczęszczają do Przedszkola nr 1 w Kuźni Raciborskiej przy ulicy Słowackiego 18 z oddziałem zamiejscowym w Turzu przy ulicy Raciborskiej 42, albo do Przedszkola nr 2 w Kuźni Raciborskiej przy ulicy Westerplatte 1. Przedszkolaki są dowożone autobusem gminnym Autosan z 42 miejscami. Kierowcę autobusu i opiekunów zatrudnia Urząd Miasta.

Dzieci mieszkające w Rudach, Jankowicach i Rudzie Kozielskiej uczęszczają do Przedszkola w Rudach przy ulicy Raciborskiej 17. Przedszkolaków dowozi wyłonione w konkursie ofert Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Raciborzu<sup>4</sup>.

Na działalność przedszkoli w 2022 roku z budżetu gminy przeznaczono kwotę w wysokości 3 861 346,13 zł. Przedszkola otrzymały subwencję w wysokości 673 521,32 zł.

<sup>3</sup> Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021

<sup>4</sup> Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021



Źródło: Raport o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021

Podobnie jak szkoły, przedszkola również aktywnie starają się uzyskać finansowanie ze źródeł zewnętrznych.

## 4. Kultura i Sport

Główną rolę w realizacji zadań społeczno-kulturowych na terenie gminy pełni Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, zwany również Kuźnią Kultury, zlokalizowany na ul. Klasztornej 9, w Kuźni Raciborskiej. W jego skład wchodzi:

- Dom Kultury w Kuźni Raciborskiej,
- Wiejski Ośrodek Kultury i Sportu w Jankowicach,
- Świetlica wiejska w Siedliskach,
- Świetlica wiejska w Turza,
- Świetlica wiejska w Rudzie Kozielskiej,
- Świetlica wiejska w Budziskach,
- Świetlica wiejska w Rudach,
- Punkt Informacji Turystycznej w Kuźni Raciborskiej,
- Punkt Informacji Turystycznej w Rudach,
- Stadion Miejski w Kuźni Raciborskiej,
- Hala Sportowa w Kuźni Raciborskiej,
- Hala Sportowa w Rudach,
- Boisko wielofunkcyjne w Kuźni Raciborskiej,
- Budynek tymczasowy na cele widowiskowe i inne imprezy okolicznościowe<sup>5</sup>.

Ośrodek wykonuje szereg działań związanych z kulturą: prezentuje twórczość artystów, korzysta z dorobku i promuje lokalnych twórców, aktywizuje mieszkańców miasta oraz inicjuje kulturowe zmiany w gminie. Realizuje szereg projektów kulturalnych, obejmujących m.in. imprezy okolicznościowe oraz zajęcia (m.in. edukacyjne, sportowe, wokalne, plastyczne,

<sup>5</sup> <http://www.kuzniakultury.naszbip.pl/>

malarskie, taneczne, teatralne i gimnastykę artystyczną). MOKSiR realizuje działania kulturalne skierowane do mieszkańców reprezentujących wszystkie grupy wiekowe, w tym do osób starszych aktywizowanych poprzez Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Teatr „Senioralne Forte”. Działania Kuźni Kultury realizowane są w takich formach, jak festiwale, przeglądy artystyczne, wystawy, konferencje, seanse filmowe, koncerty, kiermasze itp.

Działalność kulturalna jest w gminie realizowana nawet w okresach ograniczania kontaktu bezpośredniego. W czasie pandemii COVID- 19 Kuźnia Kultury przeniosła się do sieci, aby nadal aktywnie rozwijać życie społeczne mieszkańców. Zajęcia i spotkania odbywały się online.

Działania z zakresu kultury realizuje również Miejska Biblioteka Publiczna w Kuźni Raciborskiej z dwoma filiami – w Rudach oraz Turzu. W roku 2021 przybyło w bibliotece 1825 książek o wartości 42526 zł, z tego ze środków samorządowych zakupiono 710 książek na kwotę 14617 zł, 261 książek na kwotę 7538 zł zakupiono z dotacji MKiDN, a pozostałe wpływy (dary, sponsoring) 854 książki na kwotę 20371 zł. Do biblioteki było zapisanych 1078 czytelników, którzy wypożyczyli 34925 książek, natomiast w czytelnich udostępniono na miejscu 126 książek, 24 czasopisma, udzielono 25 informacji bibliotecznych oraz 517 razy korzystano z dostępu do komputerów i Internetu. Ponadto biblioteka organizuje m.in. wydarzenia popularyzacyjne, lekcje biblioteczne, warsztaty, szkolenia, a także konkursy stacjonarne i on-line.

Powyższe dane pochodzą z Raportu o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021.

## 5. Opieka Zdrowotna

Istotnym elementem infrastruktury społecznej gminy jest również infrastruktura ochrony zdrowia. Na terenie Kuźni Raciborskiej tworzą ją placówki opieki medycznej oraz sieć aptek. Na obszarze gminy funkcjonują 3 przychodnie:

- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Raciborska 68, Turze,
- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Raciborska 8, Rudy,
- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Klasztorna 9 b, Kuźnia Raciborska.

Natomiast w 2021 roku świadczenia udzielały dwie przychodnie, ponieważ na czas remontu ośrodek w Rudach przeniesiono do Kuźni Raciborskiej.

Natomiast leczenie stomatologiczne dla mieszkańców gminy zapewnia "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia Stomatologiczna, ul. Klasztorna 9 b, Renata Półtorak-Zdzieszek- Praktyka Dentystyczna Poradnia Stomatologiczna, ul. Klasztorna 3.

Opiekę specjalistyczną dla mieszkańców Kuźni Raciborskiej świadczą następujące placówki medyczne:

- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia okulistyczna, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia ginekologiczno-położnicza, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia dermatologiczna, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia otolaryngologiczna, ul. Klasztorna 9 b,
- Caritas Diecezji Gliwickiej Dział (Pracownia) fizjoterapii, ul. Jagodowa 15.

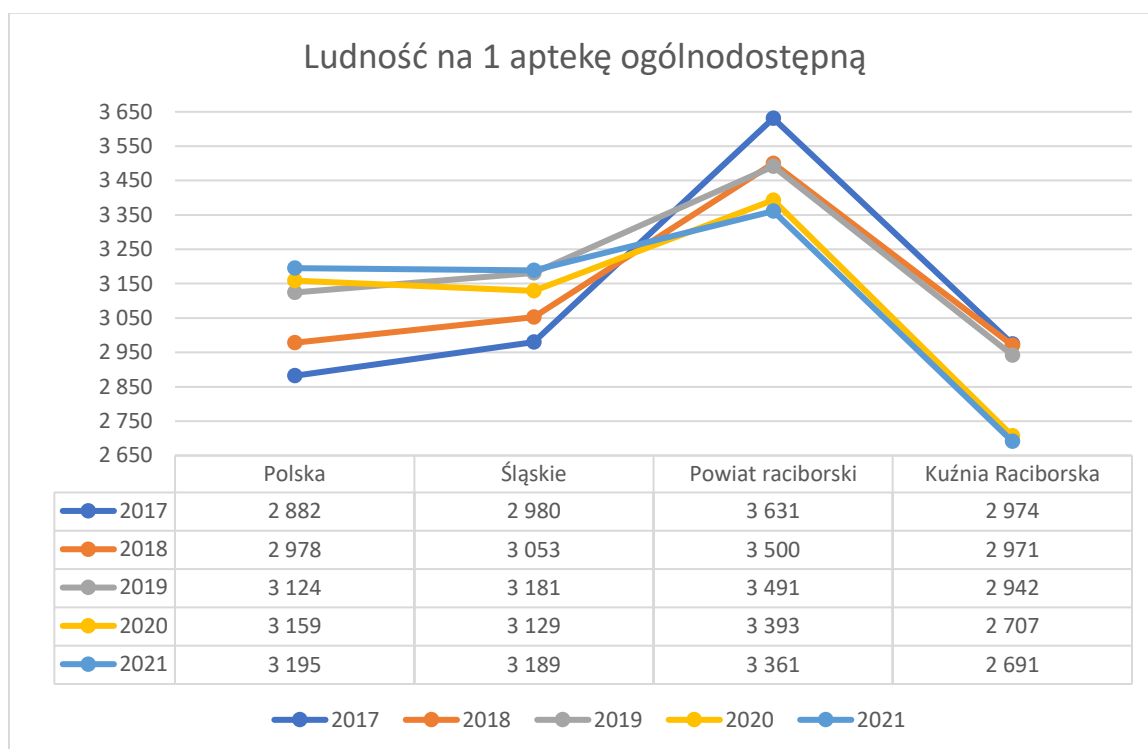
Oprócz placówek medycznych, zadania z zakresu ochrony zdrowia realizują również apteki:

- Anna Margoś-Lisik Apteka Centrum Kościelna, ul. Kościelna 1,
- APTEKA NA OSIEDLU mgr farm. Genowefa Ryszawy, ul. Moniuszki 3,
- Apteka ESCULAP Danuta Sosna – Orlik w Rudach, ul Rogera 3

- Bubnicki i Wspólnicy Spółka Jawna Apteka "Przy Biedronce", ul. Kozielska 2.

W 2021 roku na 1 aptekę ogólnodostępną w Kuźni Raciborskiej przypadało 2 691 mieszkańców. Była to najniższa wartość wśród wszystkich analizowanych jednostek administracyjnych. Natomiast w kraju i w województwie śląskim odnotowano wzrost wartości wskaźnika na przestrzeni lat 2017-2021. W porównaniu do 2017 roku, kiedy to w Kuźni Raciborskiej przyjmował on wartość 2 974 mieszkańców, pod koniec analizowanego okresu wskaźnik ten był niższy o 283.

Wykres: Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2017-2021



Źródło: gus

W porównaniu z pozostałymi jednostkami administracyjnymi, w gminie Kuźnia Raciborska w 2021 roku przypadało najmniej przychodni na 10 tys. ludności – 2. Na przestrzeni lat 2017-2021 wartość tego wskaźnika uległa zmianie ze względu na remont przychodni w Rudach. W związku z tym spadek wskaźnika w 2021 roku miał miejsce również w powiecie raciborskim. W kraju i w województwie śląskim zaobserwowano wskaźnik na takim samym poziomie.

Tabela 40. Przychodnie w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Przychodnie ogółem</b>					
Polska	21 665	21 881	21 839	21 496	21 968
Śląskie	2 849	2 790	2 797	2 711	2 654
Powiat raciborski	50	49	49	46	42
Kuźnia Raciborska	3	3	3	3	2

Przychodnie na 10 tys. ludności					
Polska	6	6	6	6	6
Śląskie	6	6	6	6	6
Powiat raciborski	5	5	5	5	4
Kuźnia Raciborska	3	3	3	3	2

Źródło: GUS

W 2021 roku w gminie Kuźnia Raciborska udzielono 44 973 porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz 49 085 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Dokonując analizy danych, można zauważyć, że zwiększa się zapotrzebowanie na porady w ramach POZ - w placówkach medycznych w Kuźni Raciborskiej w 2021 roku udzielono o 12 551 porad więcej niż w 2017 roku. Zwiększa się również zapotrzebowanie na porady w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W 2017 roku udzielono o 11 426 porad więcej niż w 2021 roku.

Tabela: Porady w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Porady w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	32 422	31 970	29 638	25 452	44 973
Porady w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	37 659	36 320	34 557	28 151	49 085

Źródło: GUS

## 6. Pomoc Społeczna

Głównymi problemami społecznymi w gminie w ciągu ostatnich pięciu lat (2018-2022) były:

- Ubóstwo,
- Długotrwała choroba,
- Niepełnosprawność,
- Bezrobocie,
- Uzależnienie od substancji psychoaktywnych i alkoholu,
- Starzenie się społeczeństwa,
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza,
- Przemoc domowa.

W tym czasie z pomocy skorzystała następująca liczba rodzin:

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2018-2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	220	231	221	239	242
Liczba osób w rodzinach	495	455	434	471	486

Źródło: Sprawozdania MRPiP S-03 za lata 2018-2022

Formy wsparcia udzielane tym osobom:

*Formy wsparcia udzielane w ramach pomocy społecznej w latach 2018-2022*

Rodzaj wsparcia	Ilość rodzin korzystających ze wsparcia					Ilość osób w rodzinach				
	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Zasiłek stały	41	47	38	36	39	49	53	42	40	43
Zasiłek okresowy	90	80	64	69	66	195	153	133	140	139
„Posiłek w szkole i w domu”	376	285	233	243	234	-	-	-	-	-
Zasiłki celowe	158	143	115	123	122	389	297	266	277	261
Usługi opiekuńcze	50	68	64	53	55	64	97	92	69	69
Sprawianie pogrzebu	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Praca socjalna	208	231	221	239	242	470	455	433	471	486
DPS	11	11	11	11	14	14	14	14	14	18
Schronienie	7	3	1	6	4	7	3	1	6	4

Źródło: Sprawozdania MRPiP S-03 za lata 2018-2022

## 7. Organizacje pozarządowe i inicjatywy lokalne

Rada gminy Kuźnia Raciborska przyjęła „Program Współpracy Gminy Kuźnia Raciborska z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” uchwałą nr XLII/332/2021 z dnia 25 listopada 2021 r. Uchwała określa zasady i formy współpracy Gminy z instytucjami. Współpraca opiera się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Współdziałanie obejmuje współpracę o charakterze finansowym i pozafinansowym.

Zadania statutowe, wykonywane przez organizacje, obejmują dziedziny życia gminy, ze szczególnym uwzględnieniem sfer, w których występują największe potrzeby społeczności lokalnych takich jak: aktywność fizyczna zarówno dzieci i młodzieży jak i dorosłych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym, ochrona zdrowia oraz pomoc żywnościowa dla najbardziej potrzebujących.

Według „Sprawozdania z realizacji Programu Współpracy Gminy Kuźnia Raciborska z organizacjami pozarządowymi oraz prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2021 r.” w 2021 roku przeznaczono środki w formie dotacji na realizację zadań priorytetowych w wysokości:

- porządek i bezpieczeństwo publiczne oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym – 116 000,00 zł.,
- ochrona i promocja zdrowia – 78 000,00 zł.,
- system tzw. małych grantów – 20 000,00 zł.,
- wspieranie rozwoju sportu amatorskiego – 98 000,00 zł.,
- pomoc żywnościowa dla najbardziej potrzebujących – 30 000,00 zł.

Na obszarze gminy Kuźnia Raciborska funkcjonują następujące stowarzyszenia:

- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Rudach
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kuźni Raciborskiej
- Teatr SENIORALNEFORTE z Kuźni Raciborskiej
- Stowarzyszenie „TURZANKI” z Kuźni Raciborskiej
- Koło Gospodyń Wiejskich w Siedliskach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jankowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Rudzie Kozielskiej
- Koło Gospodyń Wiejskich w Rudach
- Stowarzyszenie „KZOIO” z Rudy Kozielskiej
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oddział w Kuźni Raciborskiej
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego
- Stowarzyszenie „Kuźnia Przyszłości” z Kuźni Raciborskiej
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej w Kuźni Raciborskiej

Mieszkańcy gminy tworzą zaangażowaną i przywiązaną do dziedzictwa kulturowego społeczność. Chętnie podejmują inicjatywy obywatelskie (lokalne) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami. Na przykład w sołectwie Jankowice mieszkańcy oferują swoją pracę jako wkład własny przy następujących wydarzeniach:

- festyny z okazji dnia matki i dziecka,
- sprzątanie naszej miejscowości z okazji dnia ziemi,
- „Złomiada”, czyli coroczne zbieranie złomu od naszych mieszkańców na cele statutowe naszych strażaków OSP,
- „Akcja liść” polegająca na sprzątaniu liści z sołectkiego placu zabaw,
- organizacja „Dnia Seniora”,
- organizacja Mikołajek dla dzieci i spotkania z Mikołajem,
- organizacja kołędowania dla mieszkańców przy świątecznym stole (wspólne śpiewanie kołęd),
- prace remontowe oraz konserwacyjne w budynku gminnym WOKiS oraz obiektów infrastruktury gminnej w całej miejscowości.

Inicjatywy społeczne sołectwa Turze to między innymi realizowane co roku:

- Dzień Dziecka organizowany we współpracy Rady Sołectkiej, Rodziców dzieci z Przedszkola, pracowników Przedszkola, Świetlicy Wiejskiej, Stowarzyszenie Turzanki i OSP.
- „Pływadło” – impreza, która odbywa się w dorzeczu rzeki Odry i Rudy w Sołectwie Turze została zainicjowana przez mieszkańców Sołectwa 24 lata temu tworząc na pograniczu woj. Śląskiego i Opolskiego „Przystań Turze” dla „Pływadeł” płynących od Raciborza do Kędzierzyna Koźła. Cały spływ trwa 2 dni, a trasa liczy 42 km. Z inicjatywy mieszkańców nagrano również na żywo teledysk, który był emitowany w telewizji przez



prawie przez rok i wypromował gminę i „Pływadło”. Dziś jest to jedna z większych imprez gminy Kuźnia Raciborska. w której biorą również udział goście z Czech, Niemiec i wielu zakątków Polski. „Pływadło” wspiera co roku Fundacja Aktywni w Regionie.

- Dzień Seniora organizowany przez Radę Sołecką i Klub Seniora, przy wsparciu Pracowników i dzieci z Przedszkola i MOKSiR. Od roku 1995 jest to Biesiada „Od Przedszkola do Seniora” na której gościmy również Seniorów z Miasta Odry z Czech.

Do cyklicznych imprez organizowanych również z inicjatywy mieszkańców można zaliczyć:

- Dzień Babci i Dziadka,
- Dzień Kobiet,
- Mikołajki,
- Spotkania świąteczno-noworoczne oraz opłatkowe.

Co roku w innym sołectwie w gminie odbywają się także Dożynki Gminne. Mieszkańcy bardzo chętnie angażują się w to wydarzenie nie tylko przystrajając swoje posesje, ale również biorąc udział w przygotowaniu całej imprezy, podtrzymując lokalne tradycje dożynkowe.

Mieszkańcy podejmują również Inicjatywy lokalne w sferze infrastruktury rekreacyjno-sportowej. W sołectwie Turze przygotowano gminny nieużytek pod budowę Rodzinnego Parku Rekreacji i Czynnego Wypoczynku w Strefie Aktywności Fizycznej. Prace trwały od roku 2018 do 2019 i finansowane były z Funduszu Sołeckiego, przez Fundację Aktywni w Regionie Górażdże, ze środków gminnych i środków zewnętrznych, ale również z wkładu własnego mieszkańców, którzy pracowali wykorzystując własny sprzęt. W roku 2022 na tym terenie powstała także Tężnia ze środków Fundacji i wsparciu Funduszu Sołeckiego.

Gmina Kuźnia Raciborska liczy wiele zabytków religijnych, do których mieszkańcy są przywiązani. To również z ich inicjatywy w sołectwie Turze w roku 2021 wyremontowano prawie 200 letnią kapliczkę przy wsparciu finansowym mieszkańców, środków gminnych, sponsorów oraz Funduszu Sołeckiego. W roku 2022 wymieniono zniszczoną figurkę Św. Jana Nepomucena na nową rzeźbę oraz odnowiono kapliczkę. Sfinansowano ją z funduszu Sołeckiego, a przy obu projektach brali udział mieszkańcy.

## Część 2. Diagnoza sytuacji gospodarczej

### 1. Struktura sektorowa lokalnej gospodarki

Sytuacja lokalnej gospodarki w gminie Kuźnia Raciborska jest rozwojowa. Z roku na rok rośnie liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. W 2021 roku terenie gminy funkcjonowało 818 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 53 należały do sektora publicznego, a 760 do prywatnego. Względem roku poprzedniego liczba podmiotów gospodarki narodowej wzrosła o 3,8% i wzrost dotyczy niemal w całości sektora prywatnego.

*Podmioty gospodarki narodowej wg własności w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	63	64	68	71

jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	4,21	3,46	4,18	3,97
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	46	47	50	53
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej ogółem	199	198	201	204
podmioty gospodarki narodowej ogółem	744	751	788	818
sektor publiczny - ogółem	53	52	52	53
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	13	13	14
sektor prywatny - ogółem	686	694	731	760
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	545	553	587	614
sektor prywatny - spółki handlowe	39	41	41	41
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	9	9	8	8
sektor prywatny - spółdzielnie	1	1	2	2
sektor prywatny - fundacje	1	1	3	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	38	38	38	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ilościowo, wg klasyfikacji PKD 2007, wśród osób fizycznych dominują przedsiębiorstwa z sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, oraz sekcji F – budownictwo. Dane te są zbieżne ze strukturą dla całego województwa oraz powiatu. Warto natomiast zaznaczyć, że w 2020 roku gmina Kuźnia Raciborska była drugą gminą w powiecie raciborskim pod względem liczby działalności zarejestrowanych w sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Większa liczba działalności zarejestrowanych w tej sekcji była tylko w Mieście Racibórz.

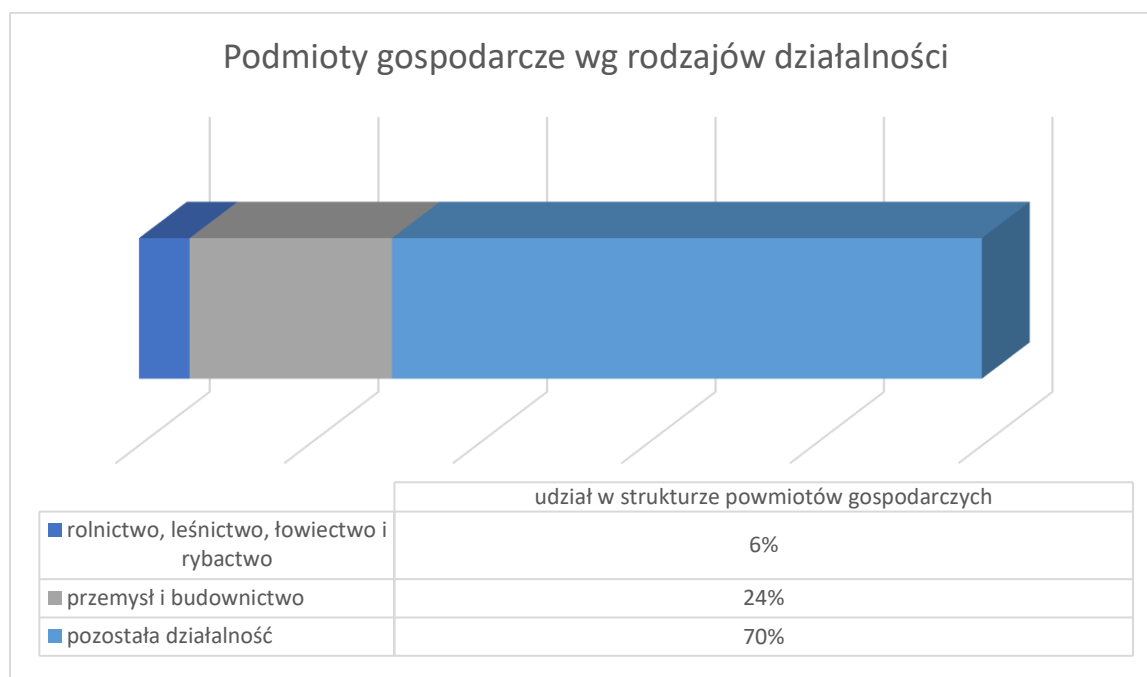
*Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD, zarejestrowane w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

<b>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD:</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	33	35	37	39
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	69	69	70	71
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1
Sekcja F - Budownictwo	85	90	96	102
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	139	133	143	146
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	35	35	37	36
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	19	20	21
Sekcja J – Informacja i komunikacja	15	16	16	18
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	6	6	7
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	4	6	6
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	57	55	59	60
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12	14	13	14
Sekcja P - Edukacja	11	10	12	13
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	32	35	38	41
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	3	3
Sekcje S, T, U - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; Organizacje i zespoły eksterytorialne	27	27	30	36
<b>ogółem</b>	<b>545</b>	<b>553</b>	<b>587</b>	<b>614</b>

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Kuźnia Raciborska wyróżnia się także drugim co do wielkości udziałem rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w ogólnej strukturze gospodarczej (6%) w powiecie raciborskim, a wyprzedza ją gmina Rudnik (7%).

*Podmioty gospodarcze wg rodzajów działalności w 2020 r.*



*Źródło: Program Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2022-2030*

W ogólnym rozrachunku, w gminie Kuźnia Raciborska w sektorze prywatnym z roku na rok zauważa się większą lub podobną liczbę przedsiębiorstw z każdej sekcji PKD. W żadnej sekcji nie występuje zauważalny trend spadkowy, poza nieznacznym spadkiem liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w sekcji G, M i P w roku 2019, co najprawdopodobniej było spowodowane trudną sytuacją gospodarczą na rynku wywołaną pandemią koronawirusa.

## 2. Przedsiębiorczość

Od 2018 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej stale wzrasta, przy czym największy wzrost miał miejsce między 2019 a 2021 rokiem – o 9%. Świadczy to o dynamicznym rozwoju gospodarczym jednostki terytorialnej. Na 1 tys. mieszkańców przypada 68 podmiotów gospodarczych.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według Programu Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2022-2030, pod koniec 2020 r. blisko co dziesiąta firma z terenu powiatu raciborskiego prowadziła swoją działalność w gminie Kuźnia Raciborska – aż 9% wszystkich działalności było zarejestrowanych na terenie gminy. W roku 2021 wartość ta wynosiła już 9,5%.

Najbardziej rozwojowa jest sytuacja sektora prywatnego. Z roku na rok przybywa przedsiębiorstw tego sektora własnościowego, przy czym dotyczy to przede wszystkim osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

*Podmioty nowo zarejestrowane wg sektorów własnościowych w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

<b>Podmioty gospodarcze</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>
Sektor publiczny	0	0	0	1
Sektor prywatny - ogółem	46	38	44	45
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	40	38	43	42
sektor prywatny - spółdzielnie	0	0	1	0
sektor prywatny - fundacje	1	0	0	0
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	4	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie zarejestrowane są przede wszystkim drobne podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. Kuźnia Raciborska jest drugą po Raciborzu miejscowością o największej

liczbie mikroprzedsiębiorstw w powiecie raciborskim<sup>6</sup>. Na terenie gminy funkcjonują także 2 duże podmioty, zatrudniające od 250 do 999 pracowników i są to główni pracodawcy na jej terenie:

- Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A.
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego MAXPOL Sp. z o.o.

Firma Rafamet rozpoczęła swoją działalność 7 lipca 1946 r. na bazie firmy Hegenscheidt. Od 1846 roku na terenie dzisiejszej firmy produkującej maszyny do obróbki metali funkcjonowała Huta „Nadzieja”, w której produkowano najpierw okucia budowlane, a potem obrabiarki dla potrzeb kolejnictwa. Uruchomienie fabryki obrabiarek ożywiło bezsprzecznie życie gospodarcze w całej gminie. Dzięki „Rafametowi” aktywizującemu gospodarczo nowe osiedla, Kuźnia Raciborska stała się ważnym ośrodkiem przemysłowym w regionie raciborskim. Zakład ten odegrał decydującą rolę w przeobrażeniu struktury społecznej i demograficznej Kuźni Raciborskiej i jej okolic, wpłynął na rozwój handlu, gospodarki komunalnej i sieci placówek usługowych. Przyczynił się również do uatrakcyjnienia tej miejscowości<sup>7</sup>.

### 3. Rynek pracy

Bezrobocie na terenie gminy jest na podobnym poziomie od 2018 roku, jednak zauważa się, że w 2019 roku było nieco niższe, niż w pozostałych latach. Nieznaczne podwyższenie stopy bezrobocia miało miejsce w 2020 roku, czyli w okresie zaburzenia stabilizacji gospodarczej wynikającej z pandemii, po czym w 2021 znów zaczęło spadać. Według stanu na 31 grudnia 2021, stopa bezrobocia w gminie wyniosła 2,9%. Dla porównania stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 4,8%, a dla województwa 4,2% (GUS).

#### *Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2019-2021*

Bezrobotni zarejestrowani wg płci	2018	2019	2020	2021
ogółem	223	181	214	199
mężczyźni	67	67	75	68
kobiety	156	114	139	131

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

W 2021 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Kuźnia Raciborska wynosiła 199, w tym 65,83% stanowiły kobiety, 34,17% mężczyźni. Według danych liczbowych, większe bezrobocie występuje wśród kobiet niż wśród mężczyzn i również wśród kobiet występuje większe wahanie liczby bezrobotnych. Dane te nie odbiegają od sytuacji w powiecie.

#### *Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

Bezrobotni zarejestrowani wg wieku	2018	2019	2020	2021
do 25 roku życia	26	19	31	14

<sup>6</sup> Program Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2022-2030

<sup>7</sup> <https://www.kuzniaraciborska.pl/>

do 30 roku życia	67	44	59	42
powyżej 50 roku życia	56	60	60	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największe bezrobocie występuje w grupie osób powyżej 50 roku życia i od 2018 roku liczba tych osób utrzymuje się na podobnym poziomie. Natomiast znacznie zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych od 25 do 30 roku życia.

*Wskaźniki dotyczące bezrobotnych w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

Wskaźnik	2018	2019	2020	2021
Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności	2,9%	2,4%	2,9%	2,7%
Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym	4,4%	3,3%	4,0%	3,9%
Udział bezrobotnych mężczyzn w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym	1,7%	1,7%	1,9%	1,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział osób bezrobotnych w 2021 roku wynosił 2,7%, natomiast udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 1,02% (GUS). Od 2018 roku odsetek osób bezrobotnych utrzymuje się na podobnym poziomie. Poziom bezrobocia jest więc stabilny, z nieznaczną tendencją spadkową w 2021 roku względem roku poprzedniego.

Podsumowując, sytuacja na rynku pracy cechuje się relatywnie niskim bezrobociem, które dodatkowo stopniowo się zmniejsza. Większe bezrobocie występuje wśród kobiet oraz wśród osób powyżej 50 roku życia i pożądane są wszelkie działania zmierzające do aktywizacji zawodowej tych grup.

## 4. Rolnictwo

Sołectwami gminy, które historycznie były typowo rolnicze, jest wieś Turze, Budziska i Ruda. Do dziś charakter typowo rolniczy zachowała wieś Ruda. Powierzchnia gminy wynosi 126,8 km<sup>2</sup> (2 680 ha), natomiast w 2020 roku powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 1 546,48 ha. Obszary rolne zajmują więc 12,2% powierzchni gminy.

*Struktura gospodarstw rolnych w gminie Kuźnia Raciborska w 2020 r.*

Użytkowanie gruntów	Powierzchnia (ha)
Powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem	1 546,48
Powierzchnia użytków rolnych	1 429,77
pod zasiewami	854,17
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	7,78

uprawy trwałe	2,39
łąki trwałe	450,22
pozostałe użytki rolne	90,31
lasy i grunty leśne	66,47
pozostałe grunty	50,24

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2020, GUS

Ogółem, według Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku, w Kuźni Raciborskiej funkcjonowało 135 gospodarstw rolnych, w których było zatrudnionych 297 pracowników. W powiecie raciborskim osób zatrudnionych w gospodarstwach rolnych było 2 281, więc odsetek osób z tej grupy zatrudnionych na terenie Kuźni Raciborskiej wynosi 13%.

*Pracujący w gospodarstwach rolnych w gminie Kuźnia Raciborska w 2020 r.*

Płeć	Liczba
Mężczyźni	179
Kobiety	118
<b>Ogółem</b>	<b>297</b>

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2020, GUS

Powszechny Spis Rolny z 2020 roku wykazał także, że powierzchnia zasiewów w gminie zajmuje 854,17 ha. Wśród upraw dominują zboża podstawowe (455,67 ha), ale uprawiane są również ziemniaki i rzepak. Pogłowie zwierząt gospodarskich cechuje się przewagą drobiu (82 540 sztuk), ale w gminie hoduje się również znaczne pogłowie bydła (2 035 sztuk).

## 5. Finanse Samorządowe

Jednostkami budżetowymi realizującymi budżet w gminie Kuźnia Raciborska są:

- Urząd Miejski,
- Szkoła Podstawowa w Kuźni Raciborskiej,
- Szkoła Podstawowa w Rudach,
- Przedszkole Nr 1 w Kuźni Raciborskiej z oddziałem zamiejscowym w Turzu,
- Przedszkole Nr 2 w Kuźni Raciborskiej,
- Przedszkole w Rudach,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźni Raciborskiej,

a także:

- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Kuźni Raciborskiej,
- Samorządowe instytucje kultury:
  - Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Kuźni Raciborskiej,
  - Miejska Biblioteka Publiczna w Kuźni Raciborskiej,
  - Gminny Ośrodek Turystyki i Promocji w Rudach.

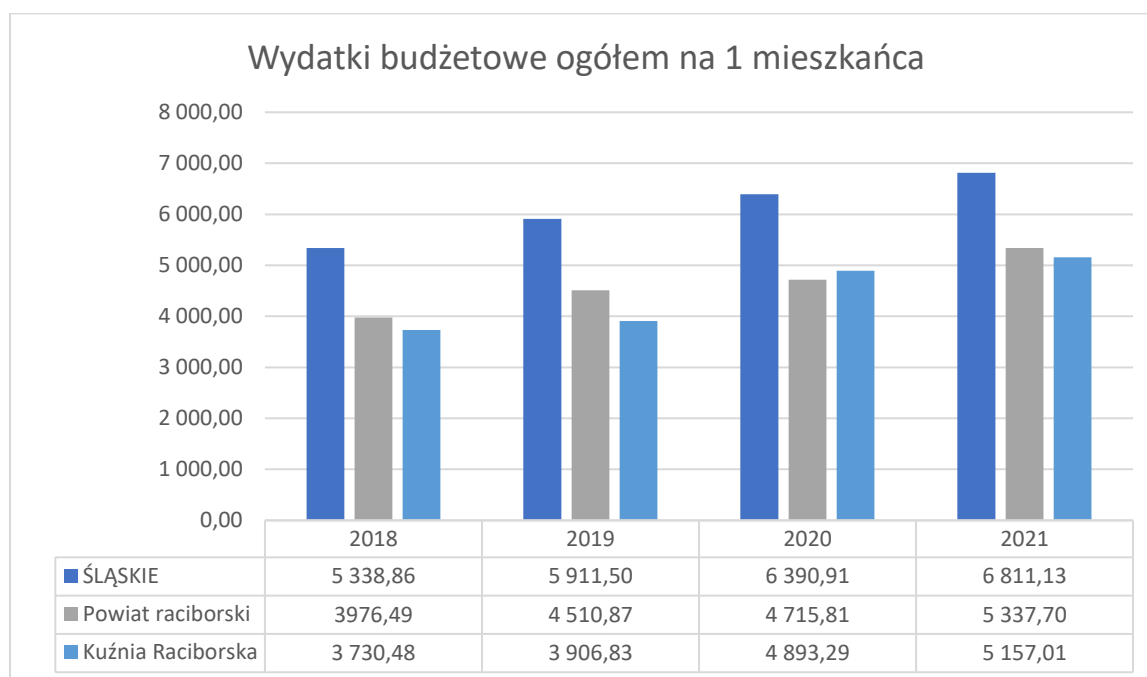


## 5.1. Wydatki budżetowe

Według Raportu o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021, w 2021 roku dochody gminy Kuźnia Raciborska wyniosły w sumie 62 780 461,39 zł, a wydatki 59 800 435,26 zł. Z kwot wynika, że realizacja budżetu w tym roku zamknęła się nadwyżką w wysokości 2 980 026,13 zł.

Wydatki budżetowe na 1 mieszkańca gminy Kuźnia Raciborska rosną z roku na rok i są zbliżone do wydatków w powiecie raciborskim:

Wydatki budżetowe w gminie Kuźnia Raciborska na 1 mieszkańca w latach 2018-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największe wydatki przeznaczają się na dział 801 – oświata i wychowanie oraz 855 – rodzina. Natomiast na przestrzeni lat 2018-2021 znaczne zwiększenie wydatków miało miejsce w dziale 700 – gospodarka mieszkaniowa. Strukturę wydatków według wybranych działów prezentuje poniższa tabela (w pozostałych kategoriach wartość dochodu wyniosła 0 zł):

Wydatki budżetowe gminy Kuźnia Raciborska wg wybranych działów w latach 2018-2021

Wydatki budżetowe wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w zł	2018	2019	2020	2021
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	88 869,78	143 386,26	155 104,74	138 952,60
Dział 600 - Transport i łączność	3 901 269,88	1 549 997,24	6 972 482,14	1 740 564,13
Dział 630 - Turystyka	15 347,95	0,00	19 960,31	95 890,78
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1 490 608,35	2 286 587,96	4 635 516,91	9 700 957,60
Dział 710 - Działalność usługowa	30 911,11	80 111,03	14 849,59	106 660,35
Dział 750 - Administracja publiczna	4 411 079,68	4 495 214,64	4 774 713,40	5 549 971,94
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	68 248,55	76 101,92	76 840,00	7 550,00
Dział 752 - Obrona narodowa	800,00	300,00	152,00	800,00

Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 293 239,49	953 623,25	518 795,78	1 012 815,50
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	52 374,32	91 772,67	56 174,17	27 531,27
Dział 801 - Oświata i wychowanie	13 321 613,12	14 305 594,09	15 889 207,74	16 382 076,39
Dział 851 - Ochrona zdrowia	272 703,36	266 800,57	288 013,21	343 429,93
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 280 043,41	2 387 479,74	2 312 937,13	2 567 941,00
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	403 109,38	464 725,10	452 548,35	574 700,05
Dział 855 - Rodzina	8 883 546,42	10 900 648,89	13 489 510,29	13 229 381,57
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 738 442,87	5 122 724,16	4 296 597,57	5 648 301,63
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 822 472,00	2 864 185,73	3 307 160,67	2 563 046,26
Dział 926 - Kultura fizyczna	239 557,09	240 784,28	129 080,62	95 586,42
ogółem	44 333 049,76	46 299 794,53	57 403 193,25	59 800 723,46

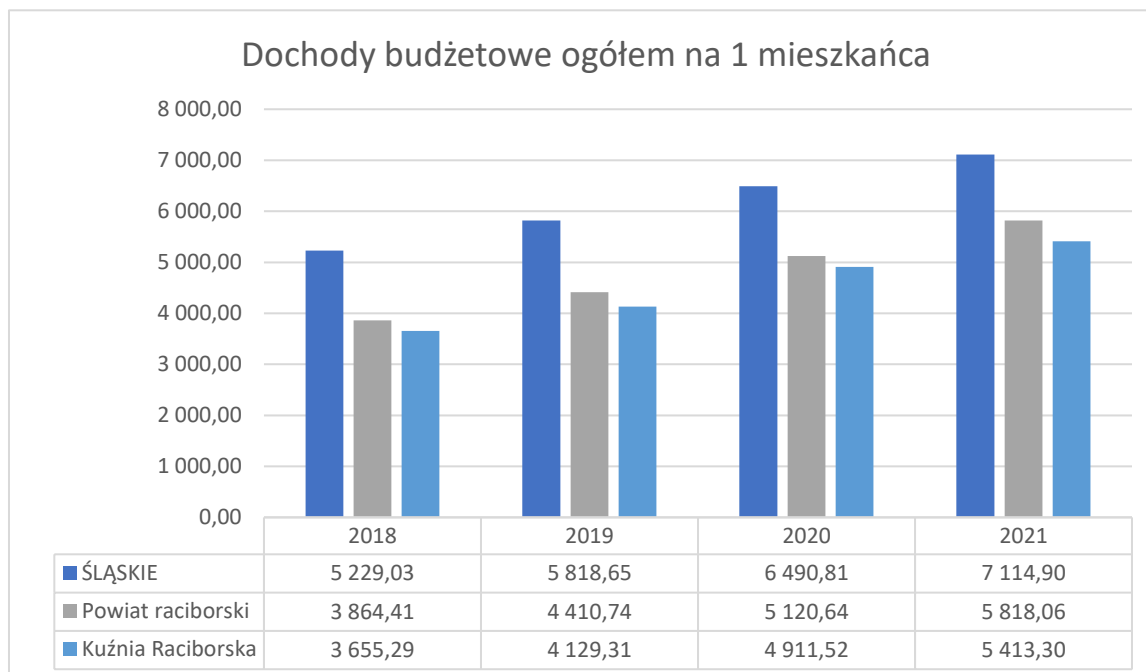
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tematyka realizowanych projektów dofinansowywanych ze środków zewnętrznych wpływa na wartość wydatków w poszczególnych działach, co sprawia, że nie obserwuje się jednakowego trendu wzrostowego we wszystkich działach. Powyższe dane wskazują, że priorytetem dla gminy Kuźnia Raciborska jest rozwój edukacji oraz gospodarki mieszkaniowej.

## 5.2. Dochody budżetowe

Dochody budżetowe gminy także stale wzrastają i korespondują z dochodami budżetowymi na 1 mieszkańca w powiecie:

*Dochody budżetowe gminy Kuźnia Raciborska ogółem na 1 mieszkańca w latach 2018-2021*



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Względnie duże dochody przypadają na *różne rozliczenia* oraz *dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej* oraz wydatki

związane z ich poborem. W dziale tym obserwuje się także największy spadek dochodów w roku 2021 w porównaniu z rokiem 2020. Największy wzrost dochodów zaś miał w 2021 roku miejsce w dziale *gospodarka mieszkaniowa*. W tabeli poniżej zaprezentowano kategorie budżetowe, w których gmina odnotowała dochody w roku 2018-2021 (w pozostałych kategoriach wartość dochodu wyniosła 0 zł):

*Dochody budżetowe gminy Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

Dochody budżetowe wg wybranych działów klasyfikacji budżetowej w zł	2018	2019	2020	2021
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	81 566,24	129 049,23	144 384,86	136 663,50
Dział 600 - Transport i łączność	1 463 268,00	189 195,98	229 120,26	1 825 124,30
Dział 630 - Turystyka	951,44	900,00	900,00	900,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1 027 025,43	1 488 308,53	1 423 840,60	3 868 130,47
Dział 710 - Działalność usługowa	9 143,41	798,80	497,04	500,00
Dział 750 - Administracja publiczna	151 073,46	228 510,25	214 504,84	179 072,21
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	68 248,55	76 101,92	76 840,00	6 850,00
Dział 752 - Obrona narodowa	800,00	300,00	152,00	800,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	24 029,15	732 696,96	15 718,07	155 968,00
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	14 772 569,42	16 577 475,71	19 000 303,25	17 519 913,78
Dział 758 - Różne rozliczenia	13 228 190,42	14 125 020,19	18 187 042,10	18 817 744,78
Dział 801 - Oświata i wychowanie	997 921,00	1 307 469,37	2 203 360,73	2 111 517,14
Dział 852 - Pomoc społeczna	723 192,88	731 405,45	668 868,20	656 813,43
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	30 745,89	18 221,15	16 247,94	17 565,89
Dział 855 - Rodzina	8 657 700,84	10 658 685,52	13 256 617,43	12 998 221,42
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 725 689,60	1 976 140,91	2 072 432,50	4 002 245,53
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	19 925,26	663 921,16	70 228,32	418 630,75
Dział 926 - Kultura fizyczna	374 300,25	23 344,80	26 445,04	3 991,64
ogółem	43 439 422,64	48 936 479,49	57 617 008,18	62 772 598,00

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Powyższe dane wskazują, że w latach 2018-2021 gmina uzyskiwała coraz mniejszy dochód z działu *urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa, oraz z działalności usługowej*.

## 6. Turystyka i rekreacja

Gmina Kuźnia Raciborska jest znana z licznych obiektów rekreacyjnych i turystycznych. Mieszkańcy okolicznych gmin doceniają Kuźnię Raciborską jako miejsce sprzyjające spędzaniu czasu na świeżym powietrzu, w otoczeniu zieleni. Bardzo słynny jest Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich" oraz liczne obiekty

zabytkowe o charakterze przede wszystkim sakralnym (m.in. liczne Nepomuki - figury św. Jana Nepomucena, rozpowszechnione w całym dawnym Księstwie Raciborskim) oraz związanym z przyrodą i gospodarką leśną. Turyści odwiedzający gminę mogą wynająć pokój w jednym z dwóch całorocznych obiektów noclegowych, a zabytki i obiekty turystyczne podziwiać podążając szlakami turystycznymi.

## 6.1. Zabytki

W Mieście Kuźnia Raciborska jednym z najslynniejszych zabytków jest zbudowany w 1903 r. Kościół św. Marii Magdaleny – jest to świątynia neoromańska z elementami neogotyckimi. Przy kościele znajduje się cmentarz z nagrobkami datowanymi na przełom lat XIX i XX w., oraz kostnica z roku 1910. Na ul. Kościelnej w drewnianej kapliczce można podziwiać figurę św. Jana Nepomucena z 1747 r. W mieście znajdują się także liczne krzyże przydrożne z początku XX w.

Równie liczne obiekty o wartości historycznej znajdują się w pozostałych sołectwach gminy. We wsi Budziska rozsiane są liczne kapliczki, m.in. pochodzące z ok. 1900 roku oraz figura św. Jana Nepomucena (I poł. XIX w.). W Jankowicach można podziwiać neogotycką kapliczkę św. Izzydora z ok. 1900 r. oraz dwie leśniczówki z przełomu XIX i XX w. Wieś Ruda może poszczycić się kapliczką z początku XX w. oraz zabytkowym budynkiem szkolnym z 1901 r. Obfita w zabytki jest także Ruda Kozielska, na której terenie znajduje się neogotycka kapliczka z ok. 1900 r., której wnętrzu zdobi m.in. rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVII w. Należy również wymienić krzyż przydrożny z ok. 1890 r., budynek szkolny z końca XIX w. oraz dwie leśniczówki z początku XX w. Wieś Siedliska z kolei ma na swoim terenie młyn z początku XX w., budynek szkolny z ok. 1910 r., kapliczkę z 1872 r. i drewnianą chałupę z II połowy XIX w., a sołectwo Turze – neoromański kościół z 1901 r., dwie kapliczki z początku XIX w., budynek młyna z końca XIX w. i kuźnię z II połowy XIX.

Najbardziej znane wśród mieszkańców okolicznych gmin są natomiast obiekty zabytkowe w Rudach, m.in. Opactwo Cystersów. To zespół klasztorno-pałacowy powstały w II poł. XIII w., składający się z kościoła będącego trójnawową bazyliką, czworoboku średniowiecznego klasztoru pocysterskiego oraz później dobudowanych skrzydeł barokowej rezydencji pałacowej. Obecnie, od roku 1998, rudzki zespół pałacowo-klasztorny wraz z częścią parku krajobrazowego jest we władaniu diecezji gliwickiej i jest otwarty dla zwiedzających.

Kolejną rudzką atrakcją jest Skansen Kolei Wąskotorowej w Rudach. Skansen został utworzony przez Towarzystwo Miłośników Górnosląskiej Kolei Wąskotorowej i posiada oryginalną wartość historyczną. Zwiedzającym udostępnione zostały zbiory zabytków techniki wieku pary, nawiązujące w głównej mierze do czasów świetności kolei wąskotorowej, łączącej bezpośrednio Racibórz i Gliwice. Główną atrakcją skansenu są organizowane przejazdy turystyczne na odbudowanym odcinku dawnej trasy: z Rud do Stanicy (powiat gliwicki), dające możliwość zwiedzania urokliwych miejsc Rudzkiego Parku Krajobrazowego. Ciekawostką dla miłośników kolei będzie z pewnością zbudowany przez członków Towarzystwa "parowóz własnego projektu" oraz Bar Dworcowy, utrzymany w stylu lat 50-tych.

Bardzo duże znaczenie historyczne ma również Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Rudach. Budowę kościoła rozpoczęto po wprowadzeniu się do Rud całego konwentu zakonników. Konsekracja świątyni miała miejsce w roku 1303. Kościół rozbudowano ok. 1400 r. i przebudowano w baroku. Po II wojnie światowej spaloną świątynię odbudowano.

Do pozostałych zabytków miejscowości Rudy należy figura św. Jana Nepomucena z 1724 r., budynek gajowego i plebania z końca XIX w., budynek dawnego szpitala zbudowanego w 1858 r. i przebudowanego w 1910, budynek poczty z początku XX w., budynki mieszkalne z

połowy XIX w. oraz cmentarz założony na początku XIX w. z kościołem cmentarnym zbudowanym w latach 1880-84 na miejscu dawnej kaplicy<sup>8</sup>.

## 6.2. Szlaki turystyczne i rowerowe

Przez teren gminy przebiega kilka szlaków turystycznych, będących jednocześnie szlakami rowerowymi:

- Szlak Husarii Polskiej – jest to czerwony szlak upamiętniający przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego w 1683 r. na odsiecz Wiednia. Biegnie przez miejscowości Będzin, Bytom, Tarnowskie Góry, Gliwice, Rudy, rezerwat Łęczczok, Racibórz, Pietrowice Wielkie i Krzanowice.
- Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych – łączy on miejscowości, w których w latach międzywojennych działały polskie szkoły mniejszościowe.
- Szlak okrężny wokół Gliwic – biegnie on przez najciekawsze miejscowości otaczające Gliwice

---

<sup>8</sup> [https://www.powiatraciborski.pl/turystyka/zabytki\\_kuznia\\_raciborska.html](https://www.powiatraciborski.pl/turystyka/zabytki_kuznia_raciborska.html)

## Część 3. Diagnoza sytuacji przestrzennej

### 1. Charakterystyka przestrzenno-środowiskowa

Gmina Kuźnia Raciborska leży w zachodniej części województwa śląskiego w odległości 64 km na zachód od stolicy województwa. Od zachodniej strony graniczy z województwem opolskim.

Odległości od dużych miast:

- Opole – 69 km,
- Częstochowa - 107 km,
- Kraków - 140 km,
- Wrocław - 151 km,
- Kielce – 221 km,
- Łódź - 240 km,
- Warszawa – 335 km.

*Rysunek: Umiejscowienie gminy Kuźnia Raciborska w Polsce*



Źródło: [www.gminy.pl](http://www.gminy.pl)

Gmina Kuźnia Raciborska zajmuje powierzchnię 126,8 km<sup>2</sup>, co stanowi 23,3% powiatu raciborskiego oraz 1,0% powierzchni województwa śląskiego. Miejscowość położona jest w zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie raciborskim, w górnym biegu Odry i dolnym Rudy. Całość gminnych terenów leży w Kotlinie Raciborskiej i w północno-zachodniej części Płaskowyżu Rybnickiego, należącego do Wyżyny Śląskiej. Gmina od północy graniczy z gminą Bierawa (woj. opolskie), od wschodu z gminami Pilchowice i Sośnicowice, od południa z miastem Rybnik i gminą Nędza. Granicę zachodnią wyznacza rzeka Odra, za którą leży gmina Rudnik oraz gminy woj. opolskiego: Cisek i Bierawa<sup>9</sup>:

<sup>9</sup> <https://www.kuzniaraciborska.pl/>



Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej gminy Kuźnia Raciborska

### 1.1. Jednostki pomocnicze gminy

Po reformie administracyjnej w 1999 r. w skład gminy wchodzi miasto Kuźnia Raciborska oraz sołectwa: Turze, Siedliska, Budziska, Ruda, Jankowice, Ruda Kozielska oraz Rudy wraz z przysiółkami (Biały Dwór, Brantolka, Kolonia Renerowska, Paproć, Podbiała, Przerycie i Szybki)<sup>10</sup>.

Podział terytorialny gminy Kuźnia Raciborska



Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2017-2023

<sup>10</sup> <https://www.kuzniaraciborska.pl/>



Miasto Kuźnia Raciborska – leży nad rzeką Rudą, a jej powierzchnię w sporej części zajmują lasy. Początki miejscowości są związane z założeniem osiedla hutniczego. Na terenie dzisiejszego miasta zbudowano wówczas kuźnię do wytopu rudy, tartak i wytwórnię gontów. Miejscowość otrzymała prawa miejskie w 1967 roku.

Wieś Rudy – największe sołectwo gminy, położone nad rzeką Rudą. Swoje powstanie zawdzięcza Cystersom z Jędrzejowa, którzy około roku 1252 rozpoczęli budowę klasztoru nad rzeką. Zakonnicy zajmowali się gospodarką leśną, rolną, sadownictwem, uprawą winorośli, łowiectwem oraz hodowlą bydła, trzody i owiec. Założyli również stawy rybne i wybudowali drogi, które rozchodziły się w kierunku pobliskich miejscowości. Działalność przemysłowa obejmowała na tym terenie in. kopalnictwo rud żelaza, wypalanie węgla drzewnego, hutnictwo oraz przetwórstwo stali i miedzi.

Turze – rozległa wieś nad Odrą, przy ujściu Rudy. Od zarania była to wieś typowo rolnicza, natomiast obecnie znaczna część jej mieszkańców zatrudniona jest poza rolnictwem.

Siedliska – wieś położona na zachód od Kuźni Raciborskiej, przy drodze do Turza. Powstała prawdopodobnie równocześnie ze wsią Budziska, a jej mieszkańcy trudnili się dostarczaniem drewna służącego do produkcji węgla drzewnego. Obecnie większość mieszkańców zatrudniona jest poza rolnictwem.

Budziska – wieś leżąca w bezpośrednim sąsiedztwie Kuźni Raciborskiej, założona prawdopodobnie w pierwszej połowie XVII wieku. Jej powstanie związane jest z rozwojem hutnictwa żelaza w Kuźni Raciborskiej. Produkcja hutnicza wymagała dostarczania dużej ilości węgla drzewnego, które wypalana w tzw. mielerzach. Pierwszymi mieszkańcami osady byli głównie drwale i smolarze mieszkający w prymitywnych domostwach zwanych "budkami". Od nich wzięła się nazwa miejscowości.

Ruda – niewielka wieś nad rzeką Odrą. Obecnie wieś ma charakter typowo rolniczy.

Jankowice – wieś przy drodze z Rud do Raciborza, założona przez Cystersów. Prawdopodobnie osiedlali się tu ludzie, którzy zajmowali się pielęgnacją lasów, zbieraniem nasion drzew iglastych, zasadzaniem wykarczowanych obszarów leśnych itp.

Ruda Kozielska – śródleśna wieś przy drodze z Rud do Kuźni Raciborskiej, nad Rudą, założona przez Cystersów. Czynny był młyn Quid ad te (z tartakiem), do wsi należała leśniczówka Wildeck.

## 1.2. Uwarunkowania środowiskowe

Na terenie gminy występują obszary prawnie chronione, na które składa się Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich" o powierzchni ponad 50 tys. ha. Park ten powstał w celu ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych związanych z działalnością zakonu Cystersów na Górnym Śląsku. Jest on także miejscem rozwoju turystyki i rekreacji. Spotkać tu można ponad 200 gatunków zwierząt i ok. 150 chronionych lub rzadkich gatunków roślin. Rośnie tu kilkaset drzew – pomników przyrody (m. innymi dęby, lipy, jesiony). W obrębie Parku Krajobrazowego wyodrębniono Park Przypałacowy w Rudach o powierzchni ok. 100 ha, który jest ciekawym architektonicznie kompleksem klasztorno-pałacowo-parkowym.

Klimat na terenie gminy uwarunkowany jest położeniem na osi Bramy Morawskiej. Stąd większa liczba dni deszczowych w porównaniu z Niziną Śląską i większa liczba dni wietrznych. Natomiast zimy są łagodniejsze w porównaniu np. do Ziemi Głubczyckiej.

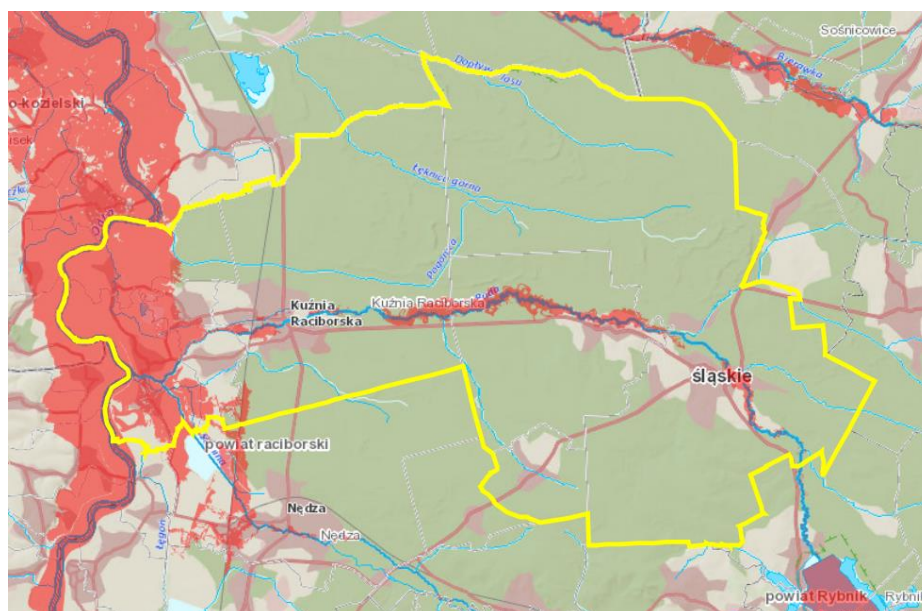


Gleby w gminie są bardzo ubogie. Jedynie w jej zachodniej części – nad Odrą – występują mady rzeczne. Piaszczyste pozostałej części gminy porastają lasy (głównie iglaste)<sup>11</sup>.

### 1.3. Zagrożenie powodziowe

Przez Kuźnię Raciborską biegną dwie rzeki – Odra i Ruda. Odra jest jedną z największych rzek w zlewisku Morza Bałtyckiego, a jej potoki źródłowe zbiegają się w rowie tektonicznym Bramy Morawskiej i w obniżeniu Kotliny Raciborskiej. Złożony układ fizycznogeograficzny dorzecza Odry, kierunek i prędkość napływu wilgotnych mas powietrza oraz bariera orograficzna, którą tworzą Sudety i Beskidy, sprzyjają występowaniu w tym rejonie wysokich i intensywnych opadów deszczu. Najgroźniejsze powodzie dorzecza Odry to powodzie opadowo-rozlewne i opadowo-nawalne. Kuźnia Raciborska leży na terenie górnej Odry i wiąże się z tym ryzyko powodziowe. Szczególnie narażone są zachodnie sołectwa gminy – Ruda, Budziska, Turze, Siedliska i Kuźnia Raciborska. Na poniższej mapie kolorem czerwonym oznaczono obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi:

*Obszar Kuźni Raciborskiej narażony na niebezpieczeństwo powodzi*

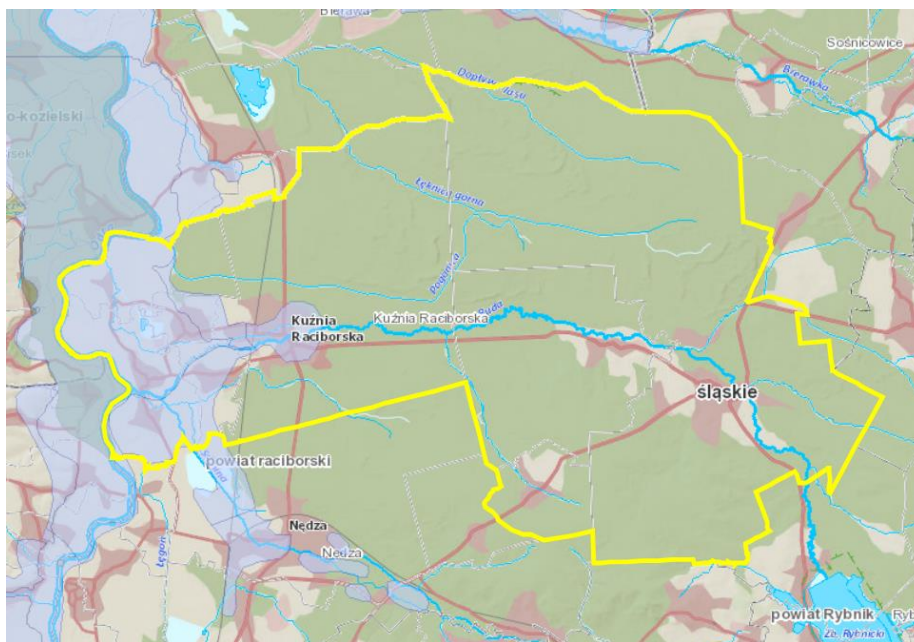


Źródło: wody.isok.gov.pl

Najwyższe przepływy Odry w latach 1961-2018 zaobserwowano podczas powodzi w 1997 roku. Wtedy m.in. na obszarze górnej Odry trwały nieprzerwanie, przez 60-70 godzin, ulewne deszcze. Obszar gminy Kuźnia Raciborska dotknięty w tamtym roku powodzią zaznaczono na poniższej mapie kolorem niebieskim:

<sup>11</sup> <https://www.kuzniaraciborska.pl/>

## Obszar Kuźni Raciborskiej dotknięty powodzią w 1997 roku



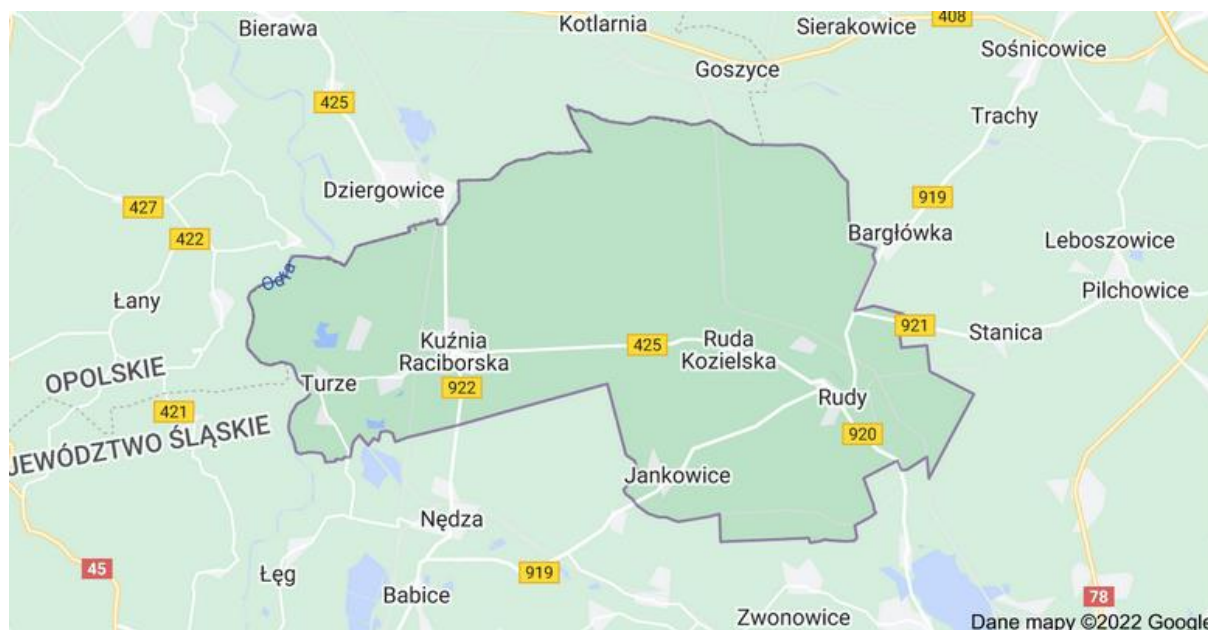
Źródło: wody.isok.gov.pl

Powyższe dane wskazują, że gmina Kuźnia Raciborska znajduje się na obszarze zagrożonym powodzią, z czego wynika konieczność zabezpieczenia obszarów problemowych w formie wałów przeciwpowodziowych.

## 2. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Przez gminę Kuźnia Raciborska przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Poniższa mapa przedstawia układ dróg na terenie gminy:

*Układ komunikacyjny gminy Kuźnia Raciborska*



Źródło: <https://www.google.com/>

Wykaz dróg wojewódzkich:

- Droga wojewódzka nr. 425 – droga o długości 24 km, która przebiega przez województwo śląskie i opolskie. Łączy miejscowość Rudy w gminie Kuźnia Raciborska oraz Bierawę w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim).
- Droga wojewódzka nr 919 – droga o długości 36 km, łącząca Racibórz z Sośnicowicami. Droga przebiega przez 2 powiaty: raciborski (gmina Nędza, gmina Kuźnia Raciborska) i gliwicki (gmina Sośnicowice). Jest to główna droga łącząca powiat raciborski z autostradą A4.
- Droga wojewódzka nr. 920 – przebiega przez powiat raciborski i miasto Rybnik. Ma długość 13 km i łączy Rudy z Rybnikiem.
- Droga wojewódzka nr. 921 – droga o długości 38 km, łącząca Zabrze z Rudami. Droga przebiega przez 2 powiaty: gliwicki, raciborski (gmina Kuźnia Raciborska) i Zabrze.
- Droga wojewódzka nr. 922 – trasa o długości 6 km, łącząca Miasto Kuźnia Raciborska i wieś Nędza w gminie Nędza.

Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi powiatowe oraz drogi gminne. Wykaz dróg powiatowych (razem w gminie - 13 888 m):

- Droga powiatowa nr. 3509 S Kuźnia Raciborska – Ciechowice, długość 5 778 m,
- Droga powiatowa nr. 3533 S Turze – Ruda – Budziska, długość 4 275 m,
- Droga powiatowa nr. 3534 S Turze – Kuźnia Raciborska, długość 3 835 m.

Całkowita łączna długość dróg gminnych na terenie gminy to 163,01 km.

Na infrastrukturę komunikacyjną składają się przystanki autobusowe w liczbie 29 (GUS). W gminie Kuźnia Raciborska funkcjonuje również stacja kolejowa w Mieście Kuźnia Raciborska. Jest to stacja z typowym rozwiązaniem peronów bocznych z przejściem naziemnym. Przez gminę przebiega jedna linia kolejowa nr 151 relacji Kędzierzyn Koźle - Chałupki, po której realizowane są przewozy pasażerskie i towarowe, na odcinku 5,64 km<sup>12</sup>.

### 3. Infrastruktura energetyczna

W gminie jest 1 811 odbiorców energii elektrycznej. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca to 789,25 kWh (GUS). Na terenie gminy są następujące sieci energetyczne:

- Linie średniego napięcia SN – 73,43 km,
- Linie niskiego napięcia nN do 1 kV – 155,17 km,
- Linie niskiego napięcia oświetlenia ulicznego – 87,92 km.

Dostawców energii elektrycznej prezentuje poniższa tabela:

*Dostawcy energii elektrycznej w poszczególnych budynkach*

Budynek	Nazwa firmy
Urząd Miejski	Tauron Sprzedaż GZE Sp. z o.o.
ZGKiM	Tauron Sprzedaż GZE Sp. z o.o.
Przedszkole nr 1 Kuźnia Raciborska	Tauron Sprzedaż GZE Sp. z o.o.

<sup>12</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

Oświetlenie uliczne	Tauron Sprzedaż GZE Sp. z o.o. (sprzedawca rezerwowy)
Pozostałe budynki w gminie	Tauron Sprzedaż GZE Sp. z o.o. (sprzedawca rezerwowy)

Źródło: dane Urzędu Gminy.

## 4. Infrastruktura gazowa

Sieć gazowa na terenie gminy ma długość całkowitą 16,8 km (dane Urzędu Gminy). Tylko 0,5% gospodarstw domowych korzysta z sieci gazowej. Jest to 5 odbiorców ogółem, przy czym czterech z nich to gospodarstwa domowe, które są ogrzewane gazem (GUS). Gmina jest więc zgazyfikowana w minimalnym stopniu.

*Ludność korzystająca z instalacji gazowej w Kuźni Raciborskiej w latach 2018-2021*

	2018	2019	2020	2021
Ogółem (%)	0,4	0,3	0,3	0,5
W miastach (%)	0,1	0,0	0,0	0,0
Na wsi (%)	0,6	0,6	0,6	0,8
czynne przyłącza do budynków ogółem (szt.)	1	1	1	5
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) (szt.)	0	0	0	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z uwagi na zapisy tzw. uchwały antysmogowej oraz generalny trend rosnącej popularności rozwiązań ekologicznych, wskazane jest, aby w najbliższych latach podjąć działania mające na celu rozbudowę gazociągu. Działanie to pozwoli zaspokoić rosnące w miarę odchodzenia od ogrzewania indywidualnego opartego na węglu kamiennym zapotrzebowanie na paliwo gazowe.

## 5. Infrastruktura ciepłownicza

Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej w gminie Kuźnia Raciborska wynosi 2 km (GUS). Dostawcą energii cieplnej jest PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysława SA. Przedsiębiorstwo zaopatruje w energię ciepłą następujące budynki:

*Dostawcy energii elektrycznej w poszczególnych budynkach*

Budynek	Nazwa firmy
Szkoła podstawowa w Kuźni Raciborskiej	PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysława SA
Przedszkole nr 2 w Kuźni Raciborskiej	PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysława SA

Źródło: Dane Urzędu Gminy.

Budynki mieszkalne w gminie nie mają dostępu do sieci ciepłowniczej – dominują indywidualne źródła ciepła.



## 6. Ochrona jakości powietrza i OZE

Władze gminy Kuźnia Raciborska systematycznie podejmują działania nakierowane na poprawę jakości powietrza w gminie i odejście od paliw stałych. Co prawda wciąż dominuje ogrzewanie węglowe, jednak wielu mieszkańców sukcesywnie inwestuje w odnawialne i ekologiczne źródła ciepła. Projekt „Odnawialne źródła energii poprawą jakości środowiska naturalnego na terenie gmin Partnerskich: Tarnowskie Góry, Gaszowice, Jejkowice, Lyski, Krupski Młyn, Kuźnia Raciborska, Nędza, Lelów, Psary, Sośnicowice, Tworóg” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 przyczynił się do montażu u mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska w latach 2021 i 2022 25 szt. kotłów na biomasę, 13 szt. pomp ciepła do c.w.u., 45 szt. pomp ciepła c.o.+ c.w.u., 106 szt. instalacji solarnych i 219 szt. instalacji fotowoltaicznych. Ponadto, w ramach realizacji „Programu Ograniczania Niskiej Emisji” w latach 2021-2022 mieszkańcy zainstalowali 22 szt. kotłów na biomasę, 21 szt. kotłów na ekogroszek, 11 szt. kotłów gazowych i 5 szt. pomp ciepła.

Wciąż jednak istotne jest wdrożenie intensywnych działań związanych z termomodernizacją budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz inwestycja w nowoczesne technologie grzewcze.

W ostatnich latach na terenie gminy są\były realizowane m.in. następujące działania ukierunkowane na poprawę jakości powietrza:

- Opracowano „Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla gminy Kuźnia Raciborska na lata 2021-2023”, który został przyjęty uchwałą Nr XXXIII/274/2021 Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej z dnia 27 maja 2021 r. Na podstawie tego programu został przygotowany regulamin udzielania dotacji celowej w ramach PONE, przyjęty uchwałą Nr XXXIV/278/2021 Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej z dnia 15 czerwca 2021 r.,
- Realizowano porozumienie w zakresie współpracy z WFOŚiGW w Katowicach przy realizacji programu „Czyste Powietrze”. Pracownik gminy pomagał mieszkańcom w wypełnianiu wniosków z programu „Czyste Powietrze” oraz pomagał w rozliczaniu uzyskanych dotacji,
- Uczestniczono w projekcie Subregionu Zachodniego pn. „Gmina z dobrą energią!” – modelowej kampanii informacyjno-edukacyjnej, której celem jest szerzenie wiedzy na temat niskiej emisji oraz metod walki z nią,
- Realizowano wnioski w konkursie RPO WSL, Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii na dofinansowanie: montażu mikroinstalacji fotowoltaicznych, instalacji pomp ciepła na potrzeby ogrzewania budynków jednorodzinnych, montażu kolektorów słonecznych na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej i montażu kotłów na biomasę – konkursy rozstrzygnięto pozytywnie,
- Przeprowadzono termomodernizację szeregu budynków infrastruktury publicznej i mieszkaniowej w ramach Osi Priorytetowej IV Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna, Działania 4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej, Poddziałania 4.3.4 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej. Zmodernizowano m.in.:
  - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźni Raciborskiej, OSP Jankowice, OSP Ruda Kozielska i Wiejski Ośrodek Kultury w Turzu,
  - Przedszkole w Rudach oraz Przedszkole nr 1 w Kuźni Rac. z Oddziałem Zam. w Turzu,
  - Budynek Pogotowia ratunkowego i Caritas w Kuźni Raciborskiej przy ul. Jagodowej 15,
  - Budynek OSP Turze, w którym znajduje się również Zakład Leczenia Ambulatoryjnego AMICUS-MED. Sp. z o.o. Kuźnia Raciborska - Ośrodek Zdrowia w Turzu,

- W trakcie realizacji jest modernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Kuźni Raciborskiej przy ul. Słowackiego 4.

## 7. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Kuźnia Raciborska funkcjonuje Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej, której działalność obejmuje usługi związane z gospodarką odpadami stałymi. W ramach uiszczonej przez właściciela opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, nieruchomości zostały wyposażone za pośrednictwem przedsiębiorcy odbierającego odpady komunalne w worki do selektywnego gromadzenia odpadów komunalnych, o pojemności i kolorach wynikających z zasad określonych w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kuźnia Raciborska, w ilości każdorazowo równej oddanym przez właściciela nieruchomości workom wypełnionym selektywnie zbieranymi odpadami:

- popioły z palenisk domowych gromadzone są w osobnych pojemnikach o pojemności 110l, 120l, 1100l dostosowanych do odbioru przez samochody specjalistyczne,
- obowiązuje segregacja odpadów kuchennych (biodegradowalnych) od odpadów zielonych,
- wszystkie odpady komunalne są odbierane zgodnie z harmonogramem,
- meble i odpady wielkogabarytowe są odbierane z nieruchomości raz, zgodnie z harmonogramem.

Stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terytorium gminy Kuźnia Raciborska od lutego 2021 r. wynosiły:

- w przypadku gdy właściciel nieruchomości nie wypełniał obowiązku zbierania odpadów w sposób selektywny, w wysokości – 70,00 zł miesięcznie od osoby,
- w przypadku odpadów segregowanych – 23,50 zł miesięcznie od osoby.

Liczba złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na koniec 2021 r. ogółem wynosiła 2111 i obejmowała 8 707 mieszkańców. W tym liczba złożonych deklaracji z zadeklarowanym kompostownikiem wynosiła 605 i obejmowała 2098 mieszkańców.

Statystyczna ilość odpadów komunalnych wytwarzanych przez jednego mieszkańca gminy Kuźnia Raciborska rośnie. W 2019 roku wartość ta wynosiła 269 kg, natomiast w 2021 roku jeden mieszkaniec wytworzył już 354 kg odpadów komunalnych. Ogółem w ciągu roku 2021 zebrano 4 106,38 ton odpadów komunalnych, z czego z gospodarstw domowych pochodziło 3 896,32 ton (GUS).

*Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Kuźnia Raciborska w 2021 r.*

Kod odpadu	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1855,5500
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	0,4000
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	430,6200
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	97,2080
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	243,3400
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	179,1800

15 01 07	Odpakowania ze szkła	217,5600
20 02 01	Odpady zielone	170,2400
20 01 08	Odpady biodegradowalne	3,6600
20 01 39	Tworzywa sztuczne	1,3900
20 01 01	Papier i tektura	1,5200
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	2,5800
20 01 99ex	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	578,7600
17 03 80	Odpadowa papa	1,2000
15 01 04	Opakowania z metali	15,1133
<b>Razem</b>		<b>3 798,3213 Mg</b>

Źródło: Raport o stanie gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021

W gminie Kuźnia Raciborska funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, zlokalizowany w Kuźni Raciborskiej przy ul. Klasztornej 4. Punkt obsługuje mieszkańców całej gminy Kuźnia Raciborska i mieszkańcy mogą bezpłatnie oddawać do niego selektywnie zebrane odpady komunalne, natomiast przedsiębiorcy oraz właściciele nieruchomości niezamieszkałych ponoszą koszty unieszkodliwienia dostarczonych odpadów wg ustalonego cennika. Koszty transportu odpadów do PSZOK ponosi właściciel odpadów. Koszty funkcjonowania PSZOK są pokrywane z opłat, jakie ponoszą mieszkańcy za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

*Ilość zebranych odpadów komunalnych w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w 2021 roku*

Kod odpadu	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 20 01 35	13,2610
20 01 39	Tworzywa sztuczne	1,9000
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	5,1490
16 01 03	Zużyte opony	8,9470
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	263,4790
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	6,6250
17 03 80	Odpadowa papa	21,2070
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	38,4690
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,4620
13 02 06*	Syntetyczne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	1,2270
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,1020
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	4,1510
<b>RAZEM</b>		<b>364,9790 Mg</b>

Źródło: informacje z Urzędu Gminy.

W 2021 r. umowne wynagrodzenie kosztów poniesionych w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwieniem odpadów komunalnych wyniosły 2 184 810,00 zł brutto.

Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów wyniosły w 2021 roku 57,3%.

Przeterminowane leki z gospodarstw domowych można przekazywać do aptek uczestniczących w ich zbiorce, tj.

- apteki w Kuźni Raciborskiej przy ul. Moniuszki 3,
- apteki w Rudach przy ul. Rogera 3,
- apteki w Kuźni Raciborskiej „Przy Biedronce” ul. Kozielska.

Wyżej wymienione adresy były na bieżąco podawane do publicznej wiadomości na stronie internetowej [www.kuzniaraciborska.pl](http://www.kuzniaraciborska.pl) oraz na tablicach ogłoszeń.

Zużyte baterie i akumulatory można było przekazywać do placówek handlowych w trakcie zakupu nowych produktów, a także przedsiębiorcom świadczącym usługi w zakresie wymiany zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. Zużyte baterie można było także wyrzucać do pojemników znajdujących się w wyznaczonych miejscach, takich jak: szkoły, przedszkola lub w innych obiektach użyteczności publicznej.

W przypadku zużytych opon samochodowych, należało je pozostawić w stacjach napraw i obsługi pojazdów. W szczególnych przypadkach zużyte opony mogły być przyjmowane w PSZOK, po uprzednim uzgodnieniu ich odbioru z obsługującym ten punkt.

W 2021 roku uchwalono, że właściciele nieruchomości jednorodzinnych, którzy kompostują bioodpady w kompostowniku przydomowym, są zwolnieni z części opłaty w wysokości 1,00 zł od mieszkańca miesięcznie.

W gminie regularnie usuwa się dzikie wysypiska śmieci. W 2021 roku zlikwidowano jedno dzikie wysypisko, a w roku poprzednim – dwa (Raport o stanie gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021).

## 7.1. Recykling

Informacje o osiągniętym poziomie recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła:

– zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2021 poz. 530) gmina Kuźnia Raciborska zobowiązana była do osiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości – 20%.

– Gmina Kuźnia Raciborska w roku 2021 osiągnęła wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, uzyskując poziom 24%.

Informacja o osiągniętym poziomie recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych:

– Gmina Kuźnia Raciborska w roku 2021 osiągnęła wymagany poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, który wyniósł 100%.

Informacja o osiągniętym poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

– Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji



(Dz. U. z 2017 r. poz. 2412) gmina Kuźnia Raciborska do 16 lipca 2020 r. zobowiązana była do uzyskania – zgodnie rozporządzeniem, poziomu ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dozwoloną do składowania w wielkości: PR = 35%. Gmina Kuźnia Raciborska w 2021 r. osiągnęła poziom ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, który wyniósł 0%.

## 8. Gospodarka ściekowa

Od lat na terenie gminy Kuźnia Raciborska prowadzone są systematyczne działania związane z budową i rozbudową systemu kanalizacji sanitarnej umożliwiającego odbiór ścieków. W Gminie funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków, z czego 2 biologiczne.

Największa oczyszczalnia zlokalizowana jest na terenie Kuźni Raciborskiej i jest to gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (GPWiK Sp. z o.o.). Jej maksymalna wydajność to 8 071 RLM. Oczyszczalnia realizuje zadania w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców gminy oraz rozbudowy, modernizacji i nadzoru nad całością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ponadto przedsiębiorstwo oferuje mieszkańcom Kuźni Raciborskiej i dwóch ościennych gmin (Bierawa i Nędza) usługi w zakresie opróżniania bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne. Oczyszczalnia odbiera ścieki poprzez sieć kolektorów sanitarnych wybudowanych m.in. dzięki pozyskaniu środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Na terenie gminy zlokalizowane są także dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków – w miejscowości Rudy, przy ul. Zielonej oraz przy ul. Szkolnej. Oczyszczalnie te również są własnością Gminnego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej<sup>13</sup>. W 2019 r. dzięki pozyskaniu środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich wybudowanych zostało ok. 6 km sieci w przysiółkach Brantolka i Przerycie. Prowadzone obecnie prace koncepcyjne pozwolą docelowo zwiększyć zasięg systemu na teren całego sołectwa Rudy.

W celu pozyskania środków unijnych na zwiększenie stopnia skanalizowania w kolejnej perspektywie finansowej (na lata 2021-2027) zwiększono obszar i granice Aglomeracji „Kuźnia Raciborska” o miejscowości Budziska i Siedliska. Obecnie Aglomeracja „Kuźnia Raciborska” obejmuje miejscowości: Kuźnia Raciborska, Budziska i Siedliska, a wielkość tej aglomeracji obejmuje 6 765 RLM. Jednocześnie ustanowiono nową Aglomerację „Rudy” (o wielkości 2 926 RLM), którą obsługiwać będą dwie zlokalizowane na terenie tej miejscowości oczyszczalnie ścieków. Obie aglomeracje wyznaczone zostały zgodnie z założeniami i warunkami określonymi w Dyrektywie 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych oraz rozporządzeniem z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie wyznaczania obszarów i granic aglomeracji.

Ścieki z terenu Kuźni Raciborskiej odprowadzane są poprzez sieć kolektorów sanitarnych do Oczyszczalni ścieków przy ul. Klasztornej 45, gdzie poddawane są oczyszczeniu. Zasięg systemu kanalizacyjnego obsługiwane przez Przedsiębiorstwo zwiększył się w 2019 roku obejmując praktycznie cały teren Kuźni Raciborskiej. Powyższe udało się dzięki wybudowaniu ok. 18 km sieci kanalizacyjnej dofinansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2014-2020.

Kolektory odprowadzają do oczyszczalni przede wszystkich ścieki bytowe. Układ kanalizacji sanitarnej oparty jest na grawitacyjno-tłocznym systemie odprowadzania ścieków. Specyfika terenu miejsko-wiejskiego, miejscowo rozproszonej jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej

---

<sup>13</sup> Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2017-2023

powoduje często konieczność zastosowania systemu tłocznego oraz przydomowych pompowni ścieków.

*Dostęp do czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

	2018	2019	2020	2021	2022
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	24,8	35,9	35,9	36,3	36,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	392	574	822	836	866
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoby)	5 526	5 898	6 435	6 398	-

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Według danych GUS, w 2021 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 36,3 km, a korzystało z niej 6 398 mieszkańców. Ogółem korzystających z kanalizacji jest 55,3% mieszkańców gminy. Pozostali mieszkańcy gminy korzystają z oczyszczalni w formie dobrowolnego wywozu zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

W 2022 roku na terenie gminy Kuźnia Raciborska istniała czynna sieć kanalizacyjna o długości ogółem 36,3 km oraz 866 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W latach 2015-2019 w gminie systematycznie zwiększała się na terenie gminy zarówno długość czynnej sieci kanalizacyjnej (o 27 km), jak i liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków (o 623). Rozwojowi infrastruktury kanalizacyjnej towarzyszył wzrost liczby ludności korzystającej z kanalizacji (o 2474 osoby).

Od lat na terenie gminy prowadzone są systematyczne prace związane z rozbudową systemu kanalizacji sanitarnej. Priorytetem w tym zakresie jest zapewnienie mieszkańcom niezawodnego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami i ograniczenie niekontrolowanego odprowadzania ścieków do gruntów i wód i redukcji stanu środowiska naturalnego. Docelowo system kanalizacyjny obejmie swoim zasięgiem również poszczególne sołectwa. Sukcesywnie prowadzone działania w tym zakresie pozwolą zwiększyć stopień skanalizowania gminy przyczyniając się jednocześnie do poprawy stanu środowiska naturalnego, czystości wód i gleby, a tym samym warunków życia mieszkańców. W związku z tym w latach 2022-2023 prowadzone są działania związane z budową sieci kanalizacyjnej w miejscowości Jankowice (Etap I). Inwestycja dofinansowana jest ze wsparciem środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. Kolejnym etapem jest przewidziana na rok 2023 budowa kolektora przesyłowego z miejscowości Jankowice do oczyszczalni ścieków w Kuźni Raciborskiej (Etap II). Kolejnym sołectwem, które przyłączone zostanie do systemu kanalizacyjnego jest miejscowość Budziska, gdzie w 2023 r. rozpocznie się budowa sieci kanalizacyjnej umożliwiającej odprowadzanie ścieków do oczyszczalni ścieków w Kuźni Raciborskiej.

## 9. Infrastruktura wodociągowa

System zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Kuźnia Raciborska opiera się na własnych ujęciach wód podziemnych zlokalizowanych w Kuźni Raciborskiej (3 ujęcia) oraz Rudzie Kozielskiej (2 ujęcia). Zasoby wód głębinowych pozwalają na bezpieczną i równoległą pracę całego systemu. W okresach letnich, kiedy występuje zwiększone zapotrzebowanie na wodę, następuje automatyczne zwiększenie poboru z poszczególnych studni wód podziemnych.

Działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków prowadzi na obszarze gminy Kuźnia Raciborska Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Kuźni Raciborskiej, na podstawie zezwolenia wydanego przez Burmistrza Miasta Kuźnia Raciborska decyzją nr 1/03 GN z dnia 7 stycznia 2003 r.

Zakres usług wodociągowych obejmuje: ujmowanie wody, jej uzdatnianie oraz dostawę do poszczególnych odbiorców. Dostawa wody na obszarze gminy Kuźnia Raciborska jest realizowana za pomocą magistralnych, jak i rozdzielczych sieci wodociągowych. Dystrybuowana wśród mieszkańców woda pozyskiwana jest z ww. ujęć podziemnych zlokalizowanych na terenie gminy. System zaopatrzenia w wodę posiada też stacje uzdatniania wody w Kuźni Raciborskiej z trzema zbiornikami buforowymi na wodę o łącznej pojemności 550 m<sup>3</sup>, jak również dwoma zbiornikami wody w Rudzie Kozielskiej o łącznej pojemności 300 m<sup>3</sup>. W ramach działań związanych z zaopatrzeniem w wodę GPWiK Sp. z o.o. wykonuje także nowe przyłącza do sieci, a w miarę potrzeb sukcesywną rozbudowę sieci, jak również jej modernizację i remonty.

Pobierana z ujęć podziemnych woda jest poddawana uzdatnieniu, a następnie wprowadzana do sieci wodociągowej. Podlega ona stałemu monitoringowi oraz badaniom przeprowadzanym przez akredytowane laboratorium na podstawie próbek pobieranych w uzgodnieniu i pod kontrolą SANEPID-u. Analizy przeprowadzane są również w każdym przypadku, gdy może dojść do sytuacji wpływającej na jakość - awarii, inwestycji, remontów, spadków ciśnienia czy przekierowania wody,

Woda używana do spożycia przez ludzi powinna spełniać warunki bezpieczeństwa. Obejmują one wymagania zdrowotne, ustanowione przez właściwe organy służby zdrowia, a także systemy niezależnego nadzoru. Nadzór nad jakością wody sprawowany jest na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 195, z 2022 r. poz. 655, 1700), ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2028, z 2022 r., poz. 1549) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294). Wyniki badań kontrolnych prowadzonych systematycznie przez Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Raciborzu (na zlecenie GPWiK Sp z o.o.) potwierdzają zgodność podawanej do sieci wody ze stosownymi wymaganiami jakościowymi.

Wodociąg „Kuźnia Raciborska” jest zaopatrywany w wodę z ujęć podziemnych „Las” oraz „Osiedle” w Kuźni Raciborskiej. Woda pobrana z ujęć kierowana jest do Stacji Uzdatniania Wody w Kuźni Raciborskiej przy ul. Kościuszki, gdzie poddawana jest procesom uzdatniania. Sieć wodociągowa dostarcza wodę ok. 8300 mieszkańcom, którzy wraz z mniejszymi przedsiębiorstwami zużywają średnio 64014 m<sup>3</sup> wody na dobę. Z kolei wodociąg „Ruda Kozielska” pobiera wodę z ujęć podziemnych zlokalizowanych w lesie pomiędzy Rudą Kozielską, a Kuźnią Raciborską. Woda ta nie jest poddawana procesom uzdatniania, lecz tłoczona do sieci poprzez stację pomp w Rudzie Kozielskiej. Wodociąg rozprowadza wodę przez sieć, która zaopatruje ok. 3 850 mieszkańców. Wraz z nielicznymi przedsiębiorstwami zużywają oni średnio 336 m<sup>3</sup> wody na dobę.

W 2022 roku długość czynnej sieci rozdzielczej w Kuźni Raciborskiej wynosiła 124,6 km i w porównaniu z 2014 rokiem praktycznie nie uległa zmianie. Jednocześnie w 2022 roku istniało 2738 przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków – o 257 więcej niż w 2014 roku.

*Dostęp do infrastruktury wodociągowej w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2018-2021*

	2018	2019	2020	2021	2022
--	------	------	------	------	------

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) (km)	-	-	124,6	124,6	124,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	2 491	2 506	2 522	2 549	2738
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoby)	11 874	11 759	11 632	11 561	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej w ogóle ludności w Kuźni Raciborskiej w 2022 roku wynosił 99,9%. Przeciętny mieszkaniec gminy Kuźnia Raciborska w 2022 roku zużył 22,4 m<sup>3</sup> wody z wodociągów. W Kuźni Raciborskiej na przestrzeni lat 2014-2022 zużycie wody z wodociągu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło (o 0,5 m<sup>3</sup>).

## 10. Zasoby mieszkaniowe oraz grunty

### 10.1. Grunty

Nieruchomości gruntowe wchodzące w skład mienia komunalnego gminy Kuźnia Raciborska obejmują swoją powierzchnią 12 662 hektarów, czyli w przybliżeniu 127 km<sup>2</sup>. Największym sołectwem są Rudy, zajmujące 45% powierzchni całej gminy, a najmniejszym sołectwo Budziska, obejmujące swoim terenem obszar 1,5% gminy.

*Powierzchnia gminy Kuźnia Raciborska w hektarach w rozbiciu na sołectwa w 2021 r.*

Sołectwo	Powierzchnia (km <sup>2</sup> )	Powierzchnia (ha)
Kuźnia Raciborska	31,53 km <sup>2</sup>	3153
Rudy	57,32 km <sup>2</sup>	5732
Ruda Kozielska	17,12 km <sup>2</sup>	1712
Jankowice	4,08 km <sup>2</sup>	408
Ruda	5,79 km <sup>2</sup>	579
Budziska	1,94 km <sup>2</sup>	194
Siedliska	2,05 km <sup>2</sup>	205
Turze	6,83 km <sup>2</sup>	683
<b>Ogółem</b>	<b>126,66 km<sup>2</sup></b>	<b>12 666 ha</b>

Źródło: [geoportal.gov.pl](http://geoportal.gov.pl)

### 10.2. Zabudowa mieszkaniowa

Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych zajmuje około 4% powierzchni całej gminy (GUS). Zabudowa mieszkaniowa znajdująca się na terenie gminy jest zróżnicowana pod względem wieku, powierzchni użytkowej, kubatury oraz technologii wykonania, niemniej jednak należy wyróżnić:

- zabudowę jednorodziną rozproszoną,
- zabudowę jednorodziną skupioną,
- zabudowę wielorodzinną,
- obiekty publiczne,
- obiekty należące do podmiotów gospodarczych.

Budownictwo mieszkaniowe jest rozwojowe w umiarkowanym stopniu. Od 2019 roku liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 1,2%, przy czym wzrost miał miejsce do roku 2020. W 2021 roku nie przybyło nowych budynków mieszkalnych:

#### *Budynki mieszkalne w gminie Kuźnia Raciborska*

<b>Budynki mieszkalne w gminie</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>
Ogółem	2 334	2 362	2 362

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Zgodnie z informacją ze Starostwa Powiatowego w Raciborzu w latach 2018-2022 wydano 383 pozwoleń na budowę.

Budynki mieszkaniowe w gminie są w pełni zwodociągowane. W miastach dynamicznie rozwija się również sieć kanalizacyjna, natomiast ogółem budynki mieszkalne gminy są skanalizowane jedynie w 31,2%. Sugeruje się, aby podjąć działania skierowane na skanalizowanie szczególnie terenów wiejskich.

#### *Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych*

<b>Infrastruktura</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>
Ogółem; wodociąg	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ogółem; kanalizacja	18,7%	25,9%	31,1%	31,2%
W mieście; kanalizacja	57,4%	63,3%	80,6%	79,8%
Na wsi; kanalizacja	4,4%	12,0%	12,4%	12,7%

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

W gminie są 3 693 mieszkania, których powierzchnia ogółem wynosi 339 542 m<sup>2</sup>. Zasoby mieszkaniowe rozwijają się nieco intensywniej, niż zasoby budynków mieszkalnych. Średnio w jednym mieszkaniu żyją 3 osoby, a na jedną przypadają 29,2m<sup>2</sup> (2020 rok).

#### *Zasoby mieszkaniowe*

<b>Mieszkania w gminie</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>
Liczba mieszkań ogółem	3 673	3 680	3 693
powierzchnia użytkowa mieszkań (m <sup>2</sup> )	335 680	337 520	339 542
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m <sup>2</sup> )	28,2	28,7	29,2
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,24	3,20	3,15

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Mieszkania są w dobrym stanie techniczno-sanitarnym. Niemal wszystkie mają dostęp do wodociągu (97,9%) i ustępu spłukiwanego (95,9%). Nieco gorsza jest sytuacja mieszkańców w zakresie dostępu do centralnego ogrzewania – mieszkań, które są w nie wyposażone, jest

81%. W gminie natomiast zauważa się bardzo dużą potrzebę rozbudowy sieci gazowej, gdyż tylko 0,3% mieszkań jest do niej podłączonych.

#### Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

wodociąg			ustęp splukiwany			łazienka			centralne ogrzewanie			gaz sieciowy		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
97,7%	97,8%	97,9%	95,8%	95,8%	95,9%	94,2%	94,3%	94,4%	80,7%	80,9%	81,0%	0,4%	0,3%	0,3%

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS*

### 10.3. Struktura własnościowa mieszkań

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźni Raciborskiej zarządzał w 2021 roku:

- a) 37 budynkami Wspólnot Mieszkaniowych w których:
  - ogólna liczba lokali mieszkalnych – 955
  - ogólna liczba lokali użytkowych – 10
  - liczba gminnych lokali mieszkalnych – 306
  - liczba gminnych lokali użytkowych – 10
- b) 27 budynkami będących własnością gminy, których:
  - ogólna liczba gminnych lokali mieszkalnych – 123
  - ogólna liczba gminnych lokali użytkowych – 8
- c) budynkami biurowo-usługowymi będącymi własnością gminy:
  - ogólna liczba gminnych lokali użytkowych – 15

Spółdzielnia Mieszkaniowa NOWOCZESNA z Raciborza zarządzała 4 budynkami, w których znajduje się 160 lokali mieszkalnych.

W „obcym” zarządzie znajdowały się 2 budynki, w których:

- ogólna liczba lokali mieszkalnych – 23
- ogólna liczba lokali użytkowych – 1
- liczba gminnych lokali mieszkalnych – 5
- liczba gminnych lokali użytkowych – 0

### 10.4. Zasoby komunalne

Mieszkańcy, których nie stać na zakup własnego mieszkania, mogą starać się o przyznanie lokalu z zasobów gminy. Własnością gminy jest 466 mieszkań, których powierzchnia wynosi 19 943 m<sup>2</sup>. Jest możliwy wykup mieszkań komunalnych. W roku 2018 sprzedano 33 mieszkania komunalne, a w 2020 roku sprzedano ich 38 (GUS).



Mieszkania komunalne w gminie	2018	2019	2020
Ogółem	523	-	466
powierzchnia użytkowa mieszkań (m2)	22 367	-	19 943

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych z Raportu o Stanie Gminy Kuźnia Raciborska za rok 2021, w 2021 r. sprzedano kolejne 22 lokale mieszkalne na rzecz dotychczasowych najemców, w wyniku czego gmina dysponowała 444 mieszkaniami, w tym 57 lokali było wynajmowanych socjalnie. Gmina podejmuje działania mające poprawić stan techniczny mieszkań.

Niemal wszystkie mieszkania komunalne są wyposażone w wodociąg (99,6%). Mieszkań z dostępem do kanalizacji jest już tylko 89,4%. Zaledwie 30,6% mieszkań jest wyposażonych w centralne ogrzewanie.

Komunalne zasoby mieszkaniowe wyposażenie w urządzenia techniczno-sanitarne w 2020 roku

Infrastruktura	Liczba mieszkań
Wodociąg	464
Kanalizacja	417
Centralne ogrzewanie	143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

## 11. Walory przyrodnicze

Powiat Raciborski nazywany jest „zielonymi płucami” Śląska. Na obszarze powiatu znajduje się wiele miejsc urzekających swą unikatową przyrodą. W 1993 roku utworzony został Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, który zajmuje powierzchnię ponad 50 tys. ha. Celem powstania parku była ochrona niepowtarzalnych wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, związanych z działalnością zakonu Cystersów na Górnym Śląsku. Można w nim spotkać ponad 200 gatunków zwierząt i ok. 150 chronionych lub rzadkich gatunków roślin, w tym pomniki przyrody (m.in. dęby, lipy, jesiony). Park swoim zasięgiem obejmuje północno-wschodnią część miasta Racibórz (ok. 12 km<sup>2</sup>), a także częściowo gminy: Nędza, Kuźnia Raciborska, Knurów, Czerwionka-Leszczyny, Orzesze, Żory, Suszec, Rybnik, Lyski, Sośnicowice i Pilchowice.

Kuźnia Raciborska jest położona nad rzeką Rudą, zewsząd otoczona jest lasami. Gmina leży w górnym biegu Odry i dolnym Rudy. Cały teren gminy leży w Kotlinie Raciborskiej i w północno-zachodniej części, należącego do Wyżyny Śląskiej, Płaskowyżu Rybnickiego. Obszar gminy został ukształtowany podczas drugiego zlodowacenia i pokryty jest piaskami moreny dennej. Zgodnie z trójstopniową skalą lokalizacji użytków rolnych pod kątem ich przydatności do produkcji żywności, gleby w całej gminie zakwalifikowano jako typ lokalizacji gruntów A, co oznacza, że jest to lokalizacja korzystna, gdzie dopuszczona jest uprawa wszystkich gatunków roślin jadalnych i paszowych. Gleby w gminie są ubogie, jedynie w zachodniej części, nad Odrą, można spotkać mady rzeczne. Piaszczyste tereny pozostałej części gminy porasta las, w tym głównie iglasty.

W gminie występują trzy formy ochrony przyrody: Park Krajobrazowy, użytek ekologiczny i pomnik przyrody<sup>14</sup>. Do atrakcji przyrodniczych należą:

- Kompleksy wodne, leśne z bogatym runem leśnym i czyste środowisko,
- Ścieżki ekologiczne,
- Szlaki będące jednocześnie ścieżkami rowerowymi,
- Park Przypałacowy w Rudach,
- Walory mikroklimatyczne i krajobrazowe,
- Pomniki przyrody w liczbie 14 (GUS) – są to m. innymi dęby, lipy, jesiony,
- Tereny łowieckie,
- Unikatowe okazy fauny i flory,
- Park Krajobrazowy „Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich”,
- Położenie w górnym biegu Odry i dolnym Rudy.

---

<sup>14</sup> Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2017-2023